

Ľupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

26. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATEĽOV, RODÁKOV A PRIATEĽOV OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA

číslo 1 | január – marec 2024

OBEC A SPOLOČNOSŤ

Lipu napadla nebezpečná huba

5

ZO ŽIVOTA OBYVATEĽOV

Dvojmetrová kostra v zlatom šate ležala v strede kostola

8

PRIESTOR PRE MLADÝCH

Informovanosť a prevencia môže zachrániť deti

15

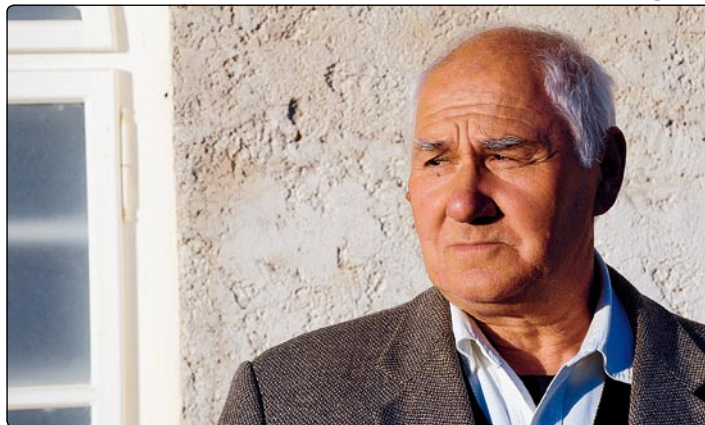
ŠPORT

Mladí strelci uspeli v súťaži

20

Posledná rozlúčka s prvým Ľupčianskym kastelánom tejto doby

SLOVENSKÁ ĽUPČA/ŽIAR NAD HRONOM – Koncom februára nás nečakane opustil niekdajší dlhoročný kastelán hradu Ľupča, Peter Mosný. Historik a archeológ, ktorý v Slovenskej Ľupči svoj profesijný život z veľkej časti zasvätil najmä výskumom, obnove a zachovaniu tunajších pamiatok a lokalít. Okrem hradu sa totiž dlhé roky venoval tunajšiemu kláštorskému a jeho práca, objavy, zanietenie a množstvo archeologických nálezov ostanú po ňom ako pamiatka pre ďalšie generácie. Zaspomínajte si na neho spolu s nami.

Narodil v roku 1949 v Michalovciach a v Slovenskej Ľupči pôsobil od roku 1988. Okrem vedenia výskumu pozostatkov bývalého kláštora v západnej časti obce ho každý poznal aj ako kastelána na hrade Ľupča. Ako sa však ocitol na strednom Slovensku, nám prezradil pred rokmi v rozhovore on sám.

Borec s mohutnými pažami

„Otec patrila k stavbárom železniarní v Košiciach. Mal som vtedy tri roky. Potom prešli do Žiaru nad Hronom stavať hliníkareň. Strednú školu strojársku som vychodil tam, vzdelanie na vysokej škole som si doplnil, až keď som prišiel sem na hrad do Slovenskej Ľupče.“ V Žiari

v hliníkárni robil zvärača, paliča, zámočníka i plánovača. Archeológia do tohto počtu povolání nikdy nezapadala. Avšak nielen ona.

Vtedy sa pri tejto otázke kastelán Mosný iba pobavenie usmieval. Bol zrejme jediným kastelánom na Slovensku, a možno aj vo svete, o ktorom sme mohli chvály čítať v kultúrnických časopisoch tej doby.

Výňatok z kroniky českej verzie online časopisu MUSCLE&FITNESS. cz: „Jeden z prvých závodníku-estétů, jímž se zkrájí 70. let podařilo zdolat metu 200 kg v benčpresu, borec s mohutnými pažemi, možná největšími na téhle straně železné opony, s viditelně slabší dolní polovinou těla a účastník pěti mistrovství republiky, jehož snímky se v letech 1972 - 1975 objevovaly v časopise Tréner a cvičitel i v Ročence.“

Ubytovali ho na hrade

Ako mu teda prišla do cesty naša obec? „Po ukončení aktívnej športovej kariéry som si vybral profesiu archeológa. To už bolo v roku 1980. Robil som na vykopávkach na Šášovskom hrade pri docentovi Hoššovi. Potom som pokračoval v Slovenskej archeologickej spoločnosti, ďalej v Archeologickom ústave Slovenskej akadémie vied.

Pokračovanie na str. 8 ►

Bocianom na fare padlo hniezdo

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Bocianie hniezdo, ktoré roky zdobilo dvor na evanjelickej fare, počas uplynulých týždňov zrejme svojou váhou, ale aj odslúženými rokmi, právom doslúžilo. Našli ho zosypané pod stožiarom s poškodenou konštrukciou. Ochránari v týchto dňoch na pôvodné miesto osadia novú pevnú konštrukciu, ktorú im pomáha prispôbiť tunajší umelecký kováč z neďalekej dielne Ľuboš Kraján.

Podľa informácií mali konštrukciu osádzať pomocou plošiny už v týchto dňoch, nakoľko sa objavujú informácie, že na Slovensku už tento rok vo februári prvých bocianov spozorovali. Nešlo však o hniezdiace jedince. Tie podľa všetkého našim územím len prelietavali do severnejšie položených hniezdisk a na Slovensku len „prenocovali“. Už v týchto dňoch k nám však priletia tie jedince, ktoré už u nás zostanú. Takže už čoskoro priletia aj tie Ľupčianske.

(ela)

Foto: autor a archív ou

Terasy budú podľa pripravovaných zásad

SLOVENSKÁ LUPČA – Je viac ako pravdepodobné, že nová tvár námestia v Slovenskej Lupči, ktoré je Pamiatkovou zónou, okrem ohlasovaných noviniek v podobe parkovania, ktorými sa poslanci a členovia jednotlivých komisií intenzívne zaoberajú, prinesie s príchodom sezóny aj ďalšie zmeny.

Ide najmä o prevádzkovanie sezónnych a mimosezónnych vonkajších terás. Poslancom a členom komisií bol architektom Emilom Križom predložený vzorový materiál, ktorý má od roku 2014 prijaté mesto Banská Bystrica, a to v podobe zásad, ktoré upravujú režim na ich zriaďovanie a prevádzkovanie na ochrannom území pamiatkovej zóny mesta a jej verejných priestranstiev.

Spomínaný materiál by mal byť predovšetkým inšpiráciou na prípravu nového Všeobecne záväzného nariadenia, ktoré bude v blízkej budúcnosti určovať podnikateľským subjektom podmienky umiestnenia a vzhľadu, a zrejme aj materiálového riešenia ich terasy.

(ela)

Lekár bude v meste

SLOVENSKÁ LUPČA - Ambulancia všeobecného lekárstva pani MUDr. Zdenky Herkovej informovala svojich klientov, že od 1. marca ju zastupuje iný lekár. Pacienti za ošetrovaním budú musieť cestovať do Banskej Bystrice.

Dlhoročnú lupčiansku lekárku zastúpi všeobecný lekár pre dospelých MUDr. Hatem Abu Murad v ambulancii v priestoroch Polikliniky na Hornej ulici č. 60 v Banskej Bystrici, vchod z Hornej ulice od Obchodného domu Prior. Mobilný kontakt na ambulanciu je 0940 773 307, alebo ako je na stránke polikliniky uvedené, pevná linka 048/43 12 199.

(ela)

Krátke informácie z obecného zastupiteľstva

SLOVENSKÁ LUPČA – Ako poslancov počas ostatných zasadnutí Obecného zastupiteľstva informovala hlavná kontrolórka obce Tatiana Jancurová, schodok obecného rozpočtu sa napriek všeobecným prognózam predsa len nezvýšil.

Naopak, obec v uplynulom roku 2023 hospodárila s prebytkom 73 060 EUR, pričom rezervný fond dosiahol sumu 261 337,90 EUR. Kontrolórka zároveň v správe o kontrolnej činnosti za rok 2023 informovala poslancov, že sa počas roka zamerala na tvorbu a čerpanie sociálneho fondu v organizáciách zriadených obcou, ako sú materská, základná a umelecká škola. Výsledkom kontroly bolo prijatie celkom štrnásť opatrení na odstránenie nedostatkov a príčin ich vzniku, ktoré boli termínom viazané na posledný deň uplynulého roka. Rovnako prešla finančnou kontrolou rekonštrukcia a modernizácia Hasičskej zbrojnice, kde sa kontrola zamerala na dodržiavanie hospodárnosti vynaložených investičných prostriedkov. Aj v tomto prípade boli prijaté tri opatrenia na odstránenie nedostatkov s termínom do konca marca tohto roka.

Výzva by mala obnoviť kultúrny dom

Poslanci sa po dlhšej diskusii rozhodli podporiť starostov návrh zapojenia obce do výzvy na podporu energetickej efektívnosti a využívania obnoviteľných zdrojov energie na verejných budovách. V rámci obce pôjde o objekt Miestneho kultúrneho strediska. Cieľom by mala byť jeho komplexná obnova a celkové zníženie energetickej náročnosti, pričom výška nákladov na realizáciu projektu by mala byť 1,5 mil. EUR. Budova si totiž s ťažkosťami vyžaduje rekonštrukčné práce, počnúc výmenou krovu a krytiny, rozvodov a osvetlenia až po zateplenie či „debarierizačné“ opatrenia. Zaujímavé je, že projekt určí výšku oprávnených výdavkov podľa úspory energie, a pokiaľ by išlo o plánovanú úsporu vyššiu ako 60 %, výška oprávnených výdavkov by bola až 100 %. Poslanci sa zhodli, že projekt si vezme pod odborný dohľad Komisia výstavby a územ-

ného rozvoja.

Seniori budú mať klubovňu

Okrem iného sa poslanci jednotne zhodli aj na riešení požiadavky zo strany seniorov zabezpečiť im klubový priestor na ich činnosť a stretávanie v rámci ich záujmových aktivít. Keďže sa v súčasnosti realizuje základná údržba voľného priestoru v budove Miestneho kultúrneho strediska, ktorý sa nachádza pod Kľúčikom, pôjde o najvhodnejšiu miestnosť, ktorá spĺňa požiadavky našich seniorov. Pôjde o bezplatné využívanie priestoru vo forme občianskeho centra ako služby pre občanov v seniorskom veku.

Ocitli sa v núdzovom režime

Na poslednom zastupiteľstve sa poslanci zaoberali žiadosťou Miestnej akčnej skupiny (MAS) o odpustenie pohľadávky z nezaplateného nájmu. Toto občianske združenie prevádzkuje informačné centrum s expozíciami a regionálnym pultom. Navyše poskytuje aj služby, ako požičiavanie elektrických koložiek a ferratových setov, čo je nad rámec ich základnej činnosti, spočívajúcej predovšetkým vo vyhlasovaní výziev na čerpanie nenávratných finančných prostriedkov. Kancelária tak poskytuje pomoc

pri čerpaní finančných zdrojov v ich území, a to či už obciam, podnikateľským subjektom alebo občianskym združeniam. Z programu na rozvoj vidieka sa tak aj v našej obci vďaka nim podarilo získať 50-tisíc EUR na opravu strechy materskej školy. Keďže problém v rokoch 2021 - 2023 spôsobili najmä vysoké platby za energie, poslanci okrem ústretového postoja voči žiadosti hľadali aj možnosti ich znižovania. Kancelária bola totiž nútená prejsť na tzv. „núdzový režim“, aby z prostriedkov na nájom a energie zabezpečila aspoň mzdy zamestnancov. Faktom totiž je, že tak ako iné MAS na Slovensku, tiež funguje systémom refundácie, keď potrebuje minúť najprv svoje vlastné zdroje a následne čaká na ich preplatenie z riadiaceho orgánu v Bratislave. Žiaľ, vďaka komplikáciám sa stáva, že refundácia ich žiadosti trvá aj viac ako osem mesiacov. Do budúcnosti plánuje centrum rozšíriť svoju činnosť aj o správanie tematických prehliadky obcou, Kláštoriskom, ale aj Remeselným domom a jeho múzeom.

ZUŠ má nového riaditeľa

Starosta Roland Lamper poslancom informoval aj o výsledkoch výberového konania na pozíciu riaditeľa Základnej umeleckej školy. Do výberového konania, ktoré malo uzávierku 8. januára, pričom samotné konanie prebehlo 22. januára, sa prihlásil jediný kandidát na túto funkciu. Na poste dlhoročného riaditeľa umeleckej školy Iva Petrika tak po novom vystrieda jeho dovedejší kolega Rastislav Kašiar.

Erika Lamperová

Poškodzovanie nových predmetov na verejných priestranstvách

SLOVENSKÁ LUPČA – Sviatok svätého Valentína ľudia naprieč krajinami chápu ako sviatok lásky a zamilovaných, ktorý oslavujú 14. februára. Zamilované dvojice si vymieňajú dary a prejavujú si vzájomnú náklonnosť. Ale ako sami vidíme, city a zlomené srdcia práve počas svätého Valentína môžu byť v Slovenskej Lupči prezentované, žiaľ, aj inak.

Existuje mnoho legiend o svätom Valentínovi, ktoré spomína história v súvislosti s konaním kňazov, ktorí naprieč zákazom požehnávali manželstvá a lásku kresťanským

obradom. Hovorí sa však, že sviatok pomohli rozšíriť práve básnici, a tí urobili z Valentína patróna romantickej lásky a zamilovaných. Významne k tomu prispel anglický básnik Geoffrey Chaucer so svojou básňou Vtáči snem. Básnik spojil obdobie, keď si vtáky hľadajú partnerov, s dňom 14. februára, ktorý pripadal na Valentína. Je teda akousi paralelou prebúdzania sa prírody a vznikajúcich ľúbostných vzťahov.

Nuž, milý autor...

Ústrednou myšlienkou sviatku je prejavenie sympatií a náklon-

nosti blízkej osobe. Partneri sa vzájomne oslovovali ako Valentín a Valentína a prejavovali lásku prostredníctvom poézie, ktorú buď prednášali, alebo im ju dávali vo forme listu. Svojskú „valentínsku“ fotografiu so srdcovými výlevmi autora nám však poskytli tunajší pracovníci obecného úradu s nechápavým krútením hlavou a slovami, že netušia, čím to budú čistiť, a či to vôbec pôjde dole. A treba povedať, že čistenie bolo naozaj náročné. Nuž, milý autor, nepotrvá dlho, a podobné poškodzovanie nových predmetov na verejných priestranstvách ťa môže

skutočne vyjsť poriadne draho. Kameraný systém bude totiž už čoskoro podľa slov starostu obce doplnený o nové zariadenia a pohľadnica so známkou a adresou ich princzovníček určite potenciálnych pisateľov vyjde lacnejšie.

(ela)

Foto: archív ou

Padací most poputuje na hrad

SLOVENSKÁ LUPČA – Už čoskoro pribudne do hradu Lupča nový ručne vyrobený skvost z dielne tunajšieho majstra. Padacie dvere, alebo presnejšie most o výške 2,5 metra a šírke 1,68 m, ktorý poputuje na nedávno zreštaurovaný Barbakan, vyrába vo svojej dielni umelecký kováč Ľuboš Krajčan.

Podľa slov lupčianskeho majstra kováča kovanie vytvoril na základe pôvodných nálezov z hradu v podobe dobových pántov. Ako uviedol kastelán hradu Vladimír Homola, padacie dvere sú vyrobené podľa ko-

vaní zachytených aj na historických kresbách Jozefa Könyökiho z roku 1888: „Pri tvorbe návrhov dverí, okien a vitráží už dlhodobo uplatňujeme analogický postup podľa iných dochovaných nálezov, ktoré zodpovedajú príslušnej stavebnej etape hradu.“ Výsledkom týchto postupov a snáh sú podľa neho aj ďalšie novo obnovené železné prvky na oknách a dverách, ako napríklad kovanie, pánty, zámky a kľúče. Spracovanie umeleckoremeselným spôsobom a tradičnými kováčskymi postupmi podľa prvkov nájdených pri archeologickom výskume alebo

zachovaných a znázornených na historických kresbách hradu je tak snahou o zachovanie autenticity pri obnove hradu.

(ela)

Fotot: autor

FRAGILE

VSTUPNÉ: 19€

11.4.

SLOVENSKÁ LUPČA

MKS 18:00

Informácie: p. Hričovská 0905 855 477

Prečo treba v rezervácii Mackov bok rúbať stromy?

SLOVENSKÁ LUPČA - Poniklec slovenský snáď žiadnemu Lupčanovi netreba predstavovať. Mnohí z nás pravidelne v marci až apríli smerujú svoje nedeľné vychádzky na Mackov bok, v čase, keď stráň vo veľkom zakvitne modrofialovými kvetmi. Poniklec patrí už medzi symboly našej obce a priťahuje návštevníkov z blízkeho i ďalekého okolia.

Kým aj v tomto roku vyrazíme na Mackov bok, možno je dobré pripomenúť si niektoré fakty o tejto vzácnej rastline a chránenom území. Vo všeobecnosti hovoríme o ponikleci slovenskom, no v skutočnosti na Mackovom boku ide prevažne o poniklec prostredný, ktorý je krížencom nášho endemitu ponikleca slovenského s poniklecom veľkokvetým. Medzi týmito druhmi je veľa prechodných foriem, preto je ťažké nájsť v lokalite jedince, ktoré zodpovedajú čistému poniklecu slovenskému.

Vďaka starostlivosti dobrovoľníkov

Poniklec prostredný, tak isto ako poniklec slovenský, je ohrozený, a oba patria medzi druhy rastlín chránené Európskou úniou. Práve kvôli výskytu ponikleca je prírodná rezervácia Mackov bok súčasťou územia európskeho významu v rámci takzvanej sústavy chránených území NATURA 2000. Na základe požiadavky Európskej únie o doplnenie sústavy NATURA 2000 o vybrané druhy a biotopy bola aj lokalita na Mackovom boku v roku 2023 rozšírená o ďalšie plochy. Tie vďaka starostlivosti dobrovoľných ochranárov v posledných rokoch zaznamenali nárast populácie ponikleca. Celé územie sa nachádza na pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve obce.

Prírodná rezervácia Mackov bok

Naozaj jedinečné územie

Keď v 70-tych rokoch minulého storočia došlo k vyhláseniu rezervácie, bolo to z dôvodu „hromadného výskytu ponikleca slovenského, ojedinelého v stredoslovenskom kraji“. Išlo naozaj o jedinečné územie. Za túto osobitosť vďačil Mackov bok nielen prírodným podmienkam, ale najmä paseniu, ktoré poniklecu na

strmých svahoch najlepšie vyhovuje. Avšak zmenou hospodárenia v priebehu nasledujúcich rokov došlo k zarastaniu územia a postupnému ubúdaniu poniklecov. Až doslova v hodine dvanástej sa zmobilizovali dobrovoľní aj štátni ochranári a postupne sa vďaka brigádam územiu znova začala vracat jej niekdajšia sláva. Najcennejšia, centrálna časť územia ešte stále

ostáva pod korunami náletových drevín, dnes už prevažne statných borovíc, hoci podľa katastrálnej mapy by to mala byť lúka. Preto ochranári v spolupráci s obecným podnikom lesov uvažujú o odkrytí aj tejto časti územia a Mackov bok by tak znova mohol byť perlou Slovenska.

(db)

Foto: archív autora

Územie „zdivelo“ a v roku 1992 bolo nájdených iba 20 poniklecov

Rozhovor

SLOVENSKÁ LUPČA – So svojimi otázkami sme sa obrátili na Mariána Jasíka, ktorý je hybnou silou - motorom dobrovoľných ochráncov. Práve oni sa o chránené územie už roky starajú. Marián Jasík v minulosti pôsobil ako riaditeľ Národného parku Nízke Tatry a táto lokalita mu územne prináleží. Ako teda vidí perspektívu ponikleca na Mackovom boku?

Rezervácia Mackov bok bola vyhlásená v r. 1976, teda takmer pred päťdesiatimi rokmi. Dôvodom bol masový výskyt ponikleca prostredného. Za ten čas prešlo toto územie pomerne výraznými zmenami. Lokalita sa dlhodobo vypásala a nič tomu nebránilo ani po vyhlásení chráneného územia. Žiaľ, vývoj v poľnohospodárstve spôsobil, že územie sa stalo pre pastvu neatraktívnym a zvieratá, ktoré spásali trávu a nedovolili stromom a kríkom obsadiť tieto plochy, z územia zmizli. Stačilo pätnásť rokov a územie „zdivelo“. V roku 1992 sme tu našli kvitnúť posledných 20 poniklecov.

Zato, ako vieme, mladých borovic tam bolo neúrekom...

Áno, a všade samá starina. Neostávalo nič iné, len si vyhrnúť rukávy a pustiť sa do obnovy tejto cennej lokality. A to sa darí. V súčasnosti tu opäť kvitnú koberce poniklecov a ich počet kolíše od 6 do 8-tisíc. A darí sa tu aj ďalším vzácnym druhom rastlín a hmyzu.

Ideálnym stavom by bolo, keby sa sem v primeranej miere vrátil dobytok, ktorý by lokalitu spásal.

Kým sa to nestane, bude sa lokalita udržiavať kosením a usmerným vypaľovaním na malých plochách?

Pravda je. Áno, aj vypaľovaním, ktoré prispelo k vzniku a udržiavaniu týchto lokalít, a druhy ako poniklec sú na to vynikajúco adaptované. Za 30 rokov sa prevažnú časť územia podarilo dostať do vyhovujúceho stavu. V rezervácii však zostala časť, ktorú sa nepodarilo obnoviť, a tá postupne zarastla a stala sa lesom. Je pri hrebeni, kde sú najlepšie podmienky na výskyt poniklecov. Tie ešte stále prežívajú aj v tomto borovicovom lese, i keď v dôsledku nedostatku svetla kvitnú len veľmi zriedkavo.

Znamená to, že túto časť by ste chceli obnoviť?

Samozrejme, chceli by sme to obnoviť. To však predpokladá výrub borovicového lesa s ponechaním starších solitérnych borovic. Vyrúbané borovice by sa z lokality odviezli a zužitkovali podľa rozhodnutia Obce Slovenská Lupča, ktorá je vlastníkom tohto pozemku. Pne a kroviny by sa sfrézovali a územie by sa začalo kosiť. Práce sa budú realizovať tak, aby sa minimalizovalo poškodenie vegetácie. V prípade, že by sa túto plochu podarilo obnoviť, počet poniklecov by sa mohol priblížiť k počtom z čias vyhlásenia rezervácie. A mohli by tak každú jar potešiť stále početnejších návštevníkov územia.

(db)

Ukážka usmerného vypaľovania

Lipu napadla nebezpečná huba

SLOVENSKÁ LUPČA - Už pred tromi rokmi bola certifikovaným arboristom vypracovaná inventarizácia líp v lípovej aleji v Slovenskej Lupči. Niektoré stromy sú odvtedy kvôli ich zníženej vitalite odborníkmi intenzívnejšie sledované. Žiaľ, ukázalo sa, že drevo-kazná huba nad niektorými víťazí.

Inventarizáciu stromov môže byť opísaná ako zmapovanie stromov, podrobné zhodnotenie ich zdravotného stavu, vyhodnotenie všetkých poškodení a defektov na stromoch a následné navrhnutie opatrení na zabezpečenie prevádzkovej bezpečnosti hodnotených stromov.

Monitorovali a opätovne kontrolovali

Ďalej nasleduje pravidelné monitorovanie a kontrolovanie stromov, ktoré prebieha buď vizuálne zo zeme, alebo lezeckou kontrolou v korune stromu. Niektoré z hodnotených stromov sú sledované intenzívnejšie, či už kvôli zníženej vitalite koruny, alebo iným defektom a poškodeniam na kmeni alebo v korune stromov.

Lipa malolistá (Tiliacordata), podľa inventarizácie č. 31, ktorá sa nachádza pred obecným úradom, je jedným z intenzívnejšie sledovaných stromov už od novembra roku 2021, a to kvôli poškodeniu na báze kmeňa a zníženej vitalite koruny. Pri vizuálnej kontrole

stromov dňa 10.8.2023 bol na nej spozorovaný rozsiahly výskyt huby uhliarik pálený (Kretzschmariadeusta).

Rozsah poškodenia je veľký

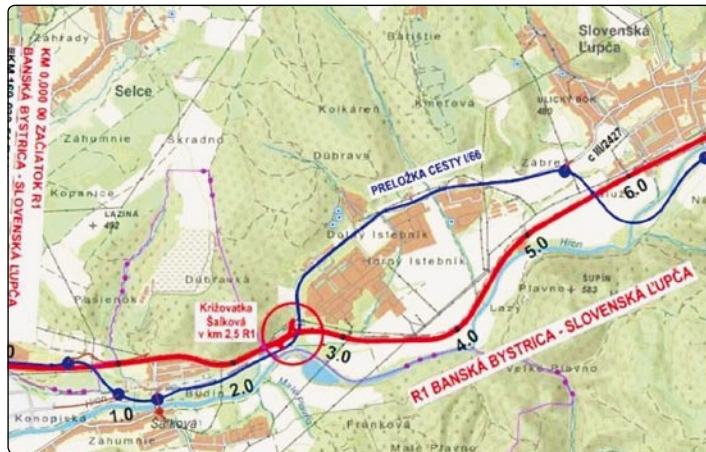
Ide o veľmi nebezpečnú drevo-kaznú hubu, ktorá spôsobuje v koreňoch a na báze kmeňa rozklad dreva, čo v praxi znamená, že extrémne ovplyvňuje odolnosť stromu voči zlomu, teda vývratu. Stromy, ktoré sú napadnuté uhliarikom páleným, sa môžu zlomiť alebo vyvrátiť bez známok zhoršenej vitality koruny stromu alebo iných symptómov v korune stromu. Strom sme znovu skontrolovali vo februári tohto roku. Pri kontrole bol spozorovaný rozsiahly výskyt plodníc tejto drevokaznej huby, a to až na cca 1/3 bázy kmeňa. Vzhľadom na rozsah napadnutia, veľkosť plodníc uhliarika páleného, ako aj na výrazne zníženie vitality stromu, a prihliadajúc na stanovisko stromu je nutné pristúpiť k asanácii - výrubu tohto stromu.

Adrián Zmitko, certifikovaný arborista
Foto: archív autora

Naozaj postavia tri kilometre za dva a pol roka?

SLOVENSKÁ LUPČA – Už niekoľko rokov márne čakáme na výstavbu trojkilometrového úseku cesty smerom z Banskej Bystrice na Slovenskú Ľupču. Bol by nielen predĺžením rýchlostnej cesty R1, ale jeho nová tvár by nadobro vyriešila čoraz nebezpečnejšiu dopravnú situáciu. Hoci ide o jeden z najurgentnejších dopravných projektov štátu v kraji, ktorého cena s DPH presahuje sumu 104 miliónov eur, snahy o jeho realizáciu vníma verejnosť právom ako zakliatie. O pár týždňov sa však konečne jeho realizácia spustí.

Napriek pôvodným plánom diaľničiarov začať výstavbu už koncom decembra sa podpis zmluvy posunul až do súčasnosti. Jej podpisom ministerstvo dopravy odobrí jarnú

realizáciu krízového úseku. Práve ten by mal byť totiž akýmsi predpokladaným štartérom realizácie severojužného prepojenia cez Hiaľské sedlo.

Stavať budú Doprastav a Metrostav

A oddýchnu si predovšetkým obyvatelia. Kým Šalkovčanom pri-

budne bezpečné mimoúrovňové napojenie na rýchlostnú cestu, nám smerom na Driekyňu sľubuje projekt nový most cez rieku Hron. Rovnako sa vďaka rýchlostnej ceste ako vyvolaná investícia vybuduje nový cestný most pred Biotikou, ktorý je v súčasnosti v havarijnom stave a hrozí jeho uzavretie. To bude mať obrovský dosah na celé Horehronie. Úsek R1 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča podľa slov kompetentných postavia spoločnosti Doprastav a Metrostav DS. Vo verejnom obstarávaní totiž ponúkli najnižšiu cenu v objeme takmer 86,8 miliónov eur bez DPH. Hotový by mal byť v priebehu 32 mesiacov. V súčasnosti zainteresované strany pripravujú v Slovenskej Ľupči oficiálne „poklepanie základného kameňa“ ako symbol začatia výstavby.

(ela)

MÚZA TEATRO UVÁDZA DETEKTÍVKU

AUTORI: HEATHER BROTHERS

KRVAVÉ PENIAZE

RÉŽIA: MICHAL SPIŠÁK | PREKLAD: DANICA HRIČOVÁ | FOTO: IVAN HRUŠOVSKÝ

LUBOŠ KOSTELNÝ | ALT. VLADIMÍR KOBIELSKÝ | HELENA KRAJČIOVÁ
KRISTÍNA GREPELOVÁ | RÁCHEL ŠOLTÉSOVÁ | ALT. DIANA RISTOVÁ

25.04.2024 o 18:00 hod.

MKS Slovenská Ľupča

PREDAJ VSTUPENIEK: p.hričovská 0905 855 477

WWW.MUZATEATRO.SK

Lykožrút zničil stromy

SLOVENSKÁ LUPČA – Staré slovenské príslovie hovorí: „Nešťastie nechodí po horách, ale po ľudoch“. Žiaľ, v našom prípade musím skonštatovať, že extrémne sucho nám v našich lesoch veľa šťastia neprináša. Dochádza k množeniu lykožrúta smrekového.

Tento maličký chrobák dokáže pri vhodných podmienkach úplne zdecimovať smrekové porasty bez ohľadu na ich vek. V priebehu roka dokáže vytvoriť až tri generácie a pri slabšej zime úplne prežiť, aby mohol na jar zaútočiť v plnej sile. Našou najúčinnnejšou ochranou aj obranou je včasná lokalizácia, rýchle spracovanie a odvoz dreva a urýchléné odstránenie zvyškov po ťažbe.

Musia rýchlo zasiahnuť

Momentálne bol zaznamenaný najsilnejší výskyt lykožrúta smre-

kového v lokalite Vyvieranica. Ide o pomerne mladý lesný porast (viď foto) a je obrovská škoda, že sa v ňom musí vykonať kalamitná ťažba. Je to však jediný spôsob, ako zabrániť škodcovi v ďalšom šírení. Z uvedených dôvodov sme povinní v zmysle Zákona o lesoch 326/2005 Z. z. vykonať kalamitnú ťažbu. Týmto vyzývame verejnosť na pochopenie a toleranciu pri výkone tejto činnosti, aby sme urýchléné obnovili les, ktorý bude nám všetkým prospešný. Za pochopenie a podporu ďakujeme.

(mu)

Foto: autor

Prerozdelili sumu na dotácie

SLOVENSKÁ LUPČA - Každoročné prerazdelovanie financií spolkom, združeniam či iným dobrovoľným subjektom v našej obci, ktoré požiadali o finančný príspevok, aj tentoraz rozpútalo medzi poslancami diskusiu. Tí v rámci dotačného systému napokon prerazdelili ešte v uplynulom

roku vyčlenenú sumu finančných prostriedkov medzi dobrovoľnícke organizácie, ktoré vykonávajú svoju činnosť smerom k obyvateľom Slovenskej Lupče.

Na porovnanie uvedieme, že kým v roku 2021 poslanci prerazdelili subjektom 34 000 EUR, na

rok 2022 rozdeľovali 50-tisícovú sumu a o rok nato, v roku 2023, suma dosiahla výšku 55 000 EUR. Rovnaký balíček financií prislúbili poslanci prerazdeliť aj v tomto roku. Tento balíček v rámci platného VZN o dotáciách z rozpočtu obce obsahuje aj čiastku 15 % z vyčlenených prostriedkov žiada-

teľom, ktorí sa aj počas roka obracajú na starostu. Uvedieme, že išlo o 14 žiadostí o poskytnutie dotácií na rok 2024, ktoré boli prerokované vo finančnej komisii. Rozdelené sumy na podporu miestnych spolkov, združení a klubov sú uvedené v tabuľke.

(ela)

Prehľad poskytnutých dotácií na rok 2024 z rozpočtu obce Slovenská Lupča

Žiadateľ	Účel žiadosti	Pridelené na rok 2023	Vrátené k 15.11.2023	Požadované žiadateľom na rok 2024	Predpokladané náklady na fungovanie subjektu/na akciu	Schválená suma na rok 2024
ZO Slovenského zväzu včelárov	Odborné prednášky pre včelárov, materiál na ošetrovanie včelstiev	1 500,-		1 800,-	450,-	1 500,-
Pro Lipče	Celoročná činnosť - vzdelávacie tvorivé a pohybové aktivity, organizovanie vzdelávacích akcií a akcií pre rodiny s deťmi, materiálne - technické a personálne zabezpečenie materského centra	1 500,-		1 500,-	2 035,-	1 500,-
Združenie rodičov pri ZŠ	Darčeky MDD, Mikulášske balíčky, ceny pre deti - karneval, olympiády, cestovné náklady - lyžiarsky, plavecký, škola v prírode	1 000,-		1 500,-	8 150,-	1 500,-
Dratvárik - OZ	Cestovné, doprava, sústredenie, vydanie bulletinu, materiálne vybavenie - čížmy, krpce, oprava hudobných nástrojov, kalendár	8 000,-		10 122,-	10 122,-	6 000,-
OZ Mestečko	Celoročná činnosť Domu remesiel - energie, vodné a stočné, materiál	2 000,-		2 000,-	6 000,-	2 000,-
OZ Jeep Wrangler club Slovakia	Otvorené pódium (2 akcie), ozvučenie, osvetlenie, honorár pre účinkujúcich, moderátor, informačné materiály, občerstvenie pre účinkujúcich	3 000,-	3000,-	3 300,-	9 500,-	1 000,-
	Dni otvorených dvorov - stredovok (Turičný jarmok 2024) honorár pre umelcov			2 500	6 400,-	1 000,-
Stolnotenisový oddiel	Nákup rakiet, poťahov na rakety, loptičky, dopravné náklady, ceny	1 200,-		1 200,-	2 631,80	1 200,-
Obecný futbalový klub	Celoročná činnosť - energie, údržba areálu, poplatky SFZ, cestovné, športové potreby, PHM, občerstvenie	25 000,-		48 000,-	57 500,-	26 000,-
Športový klub PEPAS	Medzinárodné turnaje - odmeny rozhodcom, vecné ceny, fyzioterapeut, propagačné materiály, akreditácia, ubytovanie rozhodcov	1 000,-		3 000,-	11 300,-	0,-
	Celoročná činnosť - podpora talentovanej mládeže a organizovanie turnajov, náklady na rozhodcov, zdravotníkov, lopty, vecné ceny, rakety, reprezentačné tričky, ubytovanie, tréneri	4 000,-		5 000,-	28 810,-	4 000,-
SB, s.r.o.	Zabezpečenie a údržba ľadovej plochy	800,-		800,-		800,-
Rímskokatolícka cirkev	Prevádzka kostola, energie a údržba	1 000,-		1 000,-	4 236,-	1 000,-
Evanjelický cirkevný zbor	Celoročná činnosť - tábor detí a mládeže - stravovanie, vstupné a ubytovanie detí	1 000,-		1 500,-	3 500,-	1 000,-
Základná organizácia Jednoty dôchodcov na Slovensku v Slovenskej Lupči	Dopravné, propagačné materiály, procedúry, vstupné, nákup športových potrieb, spoločenských hier, vstupné do športových zariadení, ceny, občerstvenie, štartovné	0,-		5 000,-	26 710,-	500,-
Školský volejbalový klub Tatran Banská Bystrica, o. z.	Prenájom haly, odmeny rozhodcom, trénerom, doprava, materiálne-technické zabezpečenie	2 000,-		10 000,-	50 000,-	6 000,-

Dva krát meraj a raz rež

SLOVENSKÁ LUPČA - Rovnako ako v pošte obyvateľov okolitých obcí, tak aj v poštových schránkach našich obyvateľov sa začali objavovať listy s ponukou na odkúpenie pôdy. Najčastejšie ide o ornú pôdu, ale aj trvalé trávnaté pozemky.

Mnohí obyvatelia sú v oprávnených rozpakoch, nakoľko obsah listov upozorňuje na možnú

pravdepodobnosť, že ich ako vlastníkov oslovia rôzne subjekty s cieľom odkúpiť ich pozemky, ktoré však možno len ťažko dohľadať.

Opatrnosť je na mieste

Je všeobecne známe, že o poľnohospodársku pôdu a jej výkup je na Slovensku čoraz väčší záujem. Vlastníci parciel sú preto nie vždy

schopní jednoduchým spôsobom objektívne vyhodnotiť v rámci dostupných a často veľmi neprehľadných zdrojov, či ide o subjekt s podozrivou ponukou, alebo naozaj ide o zodpovednú spoločnosť, ktoré by podporovali takouto činnosťou miestnych poľnohospodárov a agrosektor ako taký. Pravdou je, že na postup pochybných firiem s ponukou vykúpiť ornú pôdu za smiešne nízke sumy, kto-

rú následne ponúkajú s mnohonásobnou maržou investorom či developerom, upozorňovali viacerí politici už v minulosti. Opatrnosť je preto na mieste. Pôda totiž pre našich predkov vždy predstavovala životnú istotu. A na to netreba pri ponukách o jej predaj nikdy zabúdať. Aj v tomto prípade totiž platí to staré osvedčené - dva krát meraj a raz rež.

(ela)

► Pokračovanie z 1. strany

Tam som pracoval na prieskume horného Pohronia. V rámci toho ma zavolať Dr. Hanuljak, s ktorým som spolupracoval na Starom hrade nad Zvolenom, neskôr na výskume vykopávok okolo kostola v Bystrici a nakoniec som pre neho v roku 1988 vykonával dozor nad výskumom kláštora tu v Lupči,“ prezradil. Ubytovali ho na hrade a onedlho prišli všetky tie zmeny a s nimi aj ponuka, či by nechcel robiť kastelána na hrade. Pod Krajským pamiatkovým úradom v Banskej Bystrici ostal až do roku 2007.

Čo mu hrad doprial a čo vzal

Pracoval a priatelil sa s osobnosťami naozaj zvučných mien. Boli to Alexander Ruttkay, riaditeľ Archeologického ústavu SAV, s ktorým začali tu v Lupči odhaľovať kláštor, Karol Pieta, známy prácami pri Poprade a Bojnjej, ale aj prácami aj na vykopávkach v Arábii. Ďalej docent Hoššo z katedry archeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Jozef Labuda, riaditeľ Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici a doktor Hanuljak. Ten bol pre Petra Mosného človekom, ktorému, ako sám hovoril, vraj vďačil

za všetko. A čo mu náš hrad zobrať? „Zdravie a rodinu. Všetko ostatné mi doprial. Nebol som pri svojej dcére, keď vyrastala. Čas strávený s rodinou, o ten som prišiel...“ hovorieval.

Raz nás budú vnímať ako historické mestečko

Pohľad na jeho prácu na hrade alebo vykopávkach na kláštorsku bol počas jeho pôsobenia v obci rôznorodý, a tak keď pred rokmi dostal otázku, čo si myslí o tom ako, Lupčania vnímajú hrad, s úsmevom odpovedal: „Povedal by som, že „starolupčania“ ho vnímajú so záujmom. Mladých na hrade nevidím. Rovnako ako ich záujem o kláštor alebo o históriu obce“ a dodal: „Aj návštevníci obce by raz mali vnímať Lupču ako historické kráľovské mestečko. Má zachovaný oválny tvar, ktorý spája profánnu – svetskú časť predstavovanú hradom – so sakrálnou, teda posvätnou časťou, čo bol kláštor. To bolo spojené jednou cestou, v strede pri tejto ceste stál goticko-renesančný kostol, ktorý slúžil všetkým. V obci teda boli tri kostoly, ak počítam aj kostol v kláštore a kaplnku na hrade. Takže kláštor bol gotický, možno ranogotický.“

Hrad ani kláštor nie sú doskúmané miesta

„Postavili ho na Via Magne, to bola hlavná obchodná trasa, ktorá viedla z Budapešti cez Krupinu a Zvolen do Poľska. Ona sa krútila, aj z Bystrice šla cez Priečhod, stočila sa do Lupče a pokračovala cez Hiadeľské sedlo na sever. Pod hradom bola mýtnica, kde sa vyberalo mýto. Tu v Lupči je strašne veľa pamiatok. Veľmi rád by som napísal väčšie dielo zhrňujúce doterajšie príspevky do historických publikácií, ale dá sa to? Veď každý deň objavíme niečo nové, čo môže všetko to doterajšie interpretovať inak... nedá sa, ešte stále ani hrad, ani kláštor nie sú doskúmané miesta. Ešte stále sme len na začiatku.“ Nuž, veci sa pomaly uberajú k lepšiemu a to, čo kedysi mnohými obyvateľmi nepochopený „podivín“ Peter Mosný v Slovenskej Lupči postupne, ale zato veľmi pevne začal kedysi budovať, to nielen časom, ale najmä jeho nasledovníkmi či cieľavedomými nadšencami naberá na kráse aj sile.

Vzdávame týmto hold veľkému človeku

Poslednú nahrávku s Petrom Mosným mám uloženú v súkromnom archíve ako nepublikovaný rozhovor

Jaroslava Žideka, známeho šéfkuchára, ktorý prišiel do Slovenskej Lupče natáčať reláciu Nebíčko v papulke. V ňom okrem výborného jedla a domácich špecialít ponúkol divákovi aj kus slovenskej histórie. Kastelán vtedy po mojich prosbách so sprievodcom v mikrofóne prezradil filmárom o lupčianskom kláštorsku oveľa viac, ako zvykol bežne o tomto svojom „srdcovom“ mieste hovoriť. Tvrdil, že jeho historický význam bol oveľa silnejší, ako si mnohí myslia, a v niektorých vyjadreniach túto mnohými zabudnutú západnú časť obce vyzdvihol nad hrad. Pokúsím sa ich rozhovor po prvýkrát prerozprávať, aby som ním verejne vzdala hold človeku, ktorý od 70-tych rokov takmer až dosiaľ neúnavne bdel nad touto dodnes nepochopenou, ale zato poriadne tajuplnou časťou Slovenskej Lupče. A verím, že práve tieto jeho slová sa významne podpíšu pod jej budúci osud. Za všetkých nás v Slovenskej Lupči – odpočívajte v pokoji, pán kastelán Peter Mosný...

Erika Lamperová
Foto: archív autora

Dvojmetrová kostra v zlatom šate ležala na Kláštorsku v strede kostola

Celý rozhovor Jaroslava Žideka s Petrom Mosným natáčali filmári priamo v areáli Kláštorska. Nahrávku pre potreby relácie Nebíčko v papulke, ktoré ešte dnes môžete nájsť v televíznom archíve, však v záujme dodržania vysielacieho času relácie museli zostrihať. Takže tu je v nezostrihanej podobe rozhovor o tomto skvoste celý. Stačí iba malá predstavivosť a jeho obsah vtiahne nejdneho čitateľa do jeho tajomstiev.

Pán Mosný? Ste archeológ a správca nejakého kláštora...

No, kláštora... Kláštorska. Čiže stojíme na mieste, kde kedysi stál kláštor. A momentálne do neho vchádzame. To je tá vstupná veža do areálu kláštora.

Kedy boli tie vykopávky, alebo teda tá zrúcanina, objavené?

S vykopávkami na kláštorsku, kde stál kedysi kláštor, do ktorého sa

vchádzalo cez vstupnú vežu, sa začalo dakedy v 70-tych rokoch, keď boli objavené pozostatky pracovníkom pamiatkového úradu Gejzom Balašom. Potom tu kopal doktor Hanuljak a ja som v poradí tretí. Ten jeho nástupca.

Mimo toho, že to je naozaj veľký objekt, našlo sa tu niečo veľmi vzácneho, niečo tajomného alebo takého rozporuplného?

Tieto otázky sú dosť časté. Stojíme na tom rozporuplnom, zvláštnom alebo tajomnom. To je ono! Je to zvláštne preto, že o existencii kláštora nie sú vôbec žiadne písomné zmienky, a tak všetko pochádza z archeologických nálezov a takto získaných informácií. Preto to je zaujímavé. Informácie, ktoré nájdeme, sa spájajú ako lepoporelo, by som povedal, taká detektívna práca to je... Máte informácie, ktoré sú relevantné a nerelevantné, a vy musíte tieto informácie spájať, aby ste dostali dobrý výsledok.

Z ktorého storočia je tá stavba?

Tiež je to zaujímavá otázka, tiež je to jeden problém. Vieme, že tu bol kostol, a potom začiatkom 13. a v priebehu 14. storočia pristavil magister rytier Donč kláštor.

Magister rytier Donč?

Ano magister rytier Donč bola jedna z najvýznamnejších osobností stredoveku, a práve k nemu, ako by som to povedal, sa viaže určitá povest... lebo čo to bol za kláštor? Keď o ňom nemáme žiadne písomné zmienky! Keď sme ho vykopali,

je fantastický! Hej? Tie články, je to všetko úžasné, a zrazu máme v tajných archívoch Vatikánu listinu, čo sa našla z roku daná pápežom Jánom 22-druhým z roku 1323, kedy povoľuje magistrovi rytierovi Dončovi dať sa pochovať v kostole tohto kláštora. Čo to bol za kláštor? Keď ešte pápežská listina povolila, a takému pápovi, ako bol rytier Donč? Spolu aj s kráľom Karolom Róbertom. Je to vlastne jediná zmienka v archívoch stále tam uložená v nejakých spisoch.

Hej, a furt pátrate?

No, ide o to, že tu bol pochovaný. No dostal povolenie, keď ešte žil.

A vy ste ho nenašli?

Či tu je pochovaný, to už je problém.

Nenašli ste ho?

No, našli sme tu inú kostru v strede kostola, ktorá je určite najstaršia ►

a viaže sa k tomu kostolu. Ale ten chlap mal dva metre!!! Viete, v období stredoveku v 13. – 14. storočí, keby mal Donč dva metre, tak to o ňom píšú. Lenže tento bol zaujímavý. Keďže sa v tom období dávali telá do plachty, alebo sa spravila jednoduchá drevená rakva, on mal oceľ a železom okutú rakvu. Mal prstene, lebo mal rozrezané prsty – vykradli ho. Ale keď sme zodvihli hlavu, mal na čelusti prilpený zlatý plech zdobený takzvanú pektorálu. Jednoducho, mal zdobené rúcho zlatom, a keď ho vykradli, to je taká móda, toto si nevšimli. Bolo to pravdepodobne na tej masítej časti a pod hlavou. Tak čo to bol za človeka?!

Určite bohatý a významný

Áno, významný, lebo bol v strede kostola. Nazývame ho, že to bol veľmajster. Lebo tento kláštor je zase zaujímavý tým, že sa tu hovorí o nejakom ráde bojových mníchov, ktorí sprevádzali po Via Magne smerom hore. Možno toho viac zabili, ako ochránili. Ale to už je niečo iné. Teraz sa nachádzame vo veži.

Len tak si to poviete, vo veži... Ako to viete?

Ako to vieme. Tu sú obvodové múry vežovité, tu je vstup, kde sme boli, a tu sú články, podľa ktorých sa dá určiť, že to bol začiatok 15. storočia. A dal to postaviť Žigmund Luxemburský, k tomu sa presne vyjadril náš najlepší architekt historických pamiatok kunsthistorik pán architekt Gojdič, ktorý ten názor vyjadril, a ja si myslím, že je veľmi správny a dobrý. Tu majú múry 220 cm a ešte majú „oporák“, čiže bola veža nielen mohutná, ale aj vysoká. A že bola pristavaná, vidíme z vykopávok, že bola prilpená, a teda sekundárne pristavaná. Po nejakom obrovskom požiari, lebo v tom mieste pristavania sú spečené tehly. Kedy vznikol, vieme, že vtedy, ale kedy zanikol, vieme presne. V roku 1442 tu bolo veľké zemetrasenie, kedy sa zrútil hrad aj táto veža. Pod zrútenými múrmi pod veľkými kameňmi sme našli mince, ktoré sú razené začiatkom 15. storočia – Žigmundove – a končia presne mincami razenými 1442. Bolo ich veľa, tých mincí. Boli to len denárik, ale nie zlaté. Zlata bolo málo.

A poklad tu bol? Keď tu bola taká významná osoba...

Bol, áno, bol. Ale mladší, ten sme vykopali tam v tých záhradách. Bolo tam asi dvanásť kilogramov strieborných mincí. Ale bol to poklad, ktorý nejaký pán vymenil z peňazí na striebro a zakopal, lebo išla fronta. Naozaj to bol taký mladší poklad.

Bolo to v hrnci plechovom a takom textílnom vrecku – všetko zhnulo, ale bolo to veľmi pekné – je to v múzeu v Banskej Bystrici.

A teraz sa kde nachádzame. Viete to?

Celkom určite. V lodi kostola. Tá apside, tá je u susedov. Celá lokalita bola pod zemou, všade bola záhrada a terén dvorov. Boli tu dva domy – tie sme ako obec vykúpili, domy sa strhli a vytvoril sa tento.

Počakajte, počakajte, toto, čo vidíme na ľavo, nie je pozostatok kláštora?

Nie, toto, čo vidíme, je pozostatok tzv. Petkovho domu, ktorý používame ako lapidárium.

To mi chcete povedať, že niekto si tu zakopal svoj hrniec, vy ako archeológ len tak ste prišli, zbúrali mu dom a rozkopali záhradu?

Prvé zmienky boli pred vojnou a ja som tu ešte nebol. Vtedy tu vraj pán Petko, ktorý staval dom, naozaj narazil na zbytky kamennej výzdoby. Našli sa aj listy z toho obdobia, kedy on napísal ministerstvu kultúry a školstva, že našiel takéto predmety, že čo s tým, že to asi treba zachrániť. A máme aj odpis z ministerstva, že eviduje túto vec, že to je naozaj zaujímavé, ale keďže v súčasnosti nie sú finančné prostriedky na záchranu týchto kultúrnych pamiatok, nebudú tu podnikáť žiadne iné kroky.

Ako dlho ste tu kopali, keď to bolo pod úrovňou?

V 70. rokoch sa to začali sondy pána Balaša – ešte vo dvore tohto domu, kde našiel naozaj múry. Potom prišiel doktor Hanuliak, ako som vravel, a ten odkryl časti. Potom som prišiel ja, strhli sme domy aj šopy a vyhlásili sme to za národnú kultúrnu pamiatku. Petko už nežil a pani, čo tu žila v tom období, zomrela.

Od 70. rokov sa dodnes o to staráte...

Áno, treba sa o to starať. Treba to upravovať, múry stavíme vykopá-

ným kamenivom, ktoré akoby chráni tú korunu, časom sa to posúva, padá to, my to opravujeme, je to taká pekná robota.

A kopete. Študenti tu nechodia, žeby ešte kopali? Zvedaví... čo keď tu je daka tajná chodba, čo vedie k Banskej Bystrici...

Nie, tajné chodby nemáme.

Určite to viete?

Nie, nie sú.

Ako to môžete vedieť? (smiech) Ááááale!

Tajné chodby nie sú (smiech). To je romantizmus. Určite sú tu pozostatky chodieb, ktoré išli, čo ja viem, stĺpmi bývalými. V okolí sa nachádzajú tri či štyri chodby, ktoré viedli na hrad. Ovsom chyba lávky, žiadne také nebolo. V 15. storočí sa tu ťažila meď a vieme, že Fuggerovci a Thurzovci na tom strašne zbohatli. Takže aj páni tohto hradu chceli bohatnúť a prizvali si pravdepodobne tých ťažiarov, ktorí si robili zisťovacie sondy. Len sa to nedalo do pôvodného stavu. Čiže išiel 10 – 15 metrov a nič nenašiel. Tak išiel ďalej a nechal chodbu tak. A teraz nejaký hubár ide, a nájde stĺpnu. Vojde do nej, ide ďalej, a je to zavalené. Máme blízko hrad, a už je tajná chodba tu. Sú tri či štyri. Na hrade dokonca boli tiež a kopali sme, no zbytočne, ale máme svedkov, čo nimi „prechádzali.“

Sme teda už na podlahe kostola?

Áno, je prisýpaná, aby sa nepoškodila, ale základové múry, samozrejme, idú ďalej, ale toto je pôvodná úroveň. Dlážka bola liata a natretá načerveno, naozaj je veľmi pekná.

A akože sa nič nezachovalo?

Ale zachovalo sa veľa častí. A to sme už zakonšerovali, tie sa nesmú porušiť. Veľmi zaujímavé sú také červené leštené. Hm, nie je to mramor, ale sú to platne, ktorými bola vyložená táto časť pred oltárom. Je to zaujímavé tým, že je perfektne opracovaná, ale neštípe sa. Mramor sa štípe. Je to vraj nejaká hluza, mi

vraveli... museli to ručne upraviť do roviny. Nemali auto, televízor, tak robili.

Robili sa tu sondy a nenašli sa chodby?

Tam, pozrite sa, oproti bola hrobka. Je zasypaná. Ale bola prázdna ako všetky, čo tu boli. Lebo od roku 1560, to už máme záznam, je tu rektor lycea evanjelického. Čiže tí kňazi alebo mnísi stadiaľto odišli a vtedy bolo zvykom, že si so sebou brali aj významné osoby, teda ich pozostatky. Okrem toho veľkého, o ktorom ani oni nevedeli, že tu je zakopaný. Lebo to bol ten prvopočiatok. Tých rytierov. Nebol iba obyčajný pcestný – nevyzdobili by ho tak...

To kláštorisko je obrovské, poďme sa pozrieť ďalej.

Sme na severnom okraji toho odkrytého priestoru. Je to kaplnka.

Ako to viete?

Má apsidu, loď, aj podstavec na oltár. Je to menšie. Zase tam bola hrobka, ktorá opäť bola vybratá. Má všetky tie prvky ako kostol. Kostol má všetky predpisy architektúry a kaplnka má to isté. Prečo vieme, že to je kláštor? Lebo má kostol, rajsý dvor, a kláštor musí mať rajsý dvor. Krížovú chodbu aj celý mníchov. Spĺňa všetko. A práve v tejto kaplnke sme našli v sekundárnej polohe, čiže tá kaplnka už nefungovala, ale bolo jej vidno múry, odtatú hlavu Anny Ruskovej.

Iba hlavu?

Áno, iba hlavu. Ju popravili štátom. Za Hronom na mieste kríža, kde utopila manželku svojho milenca na prvý sviatok vianočný.

To sa pochovávalo hlava inde a telo inde?

Našli sme tam aj nohu.

To ju rozštvrtili ešte?

Ťažko povedať. Nemohli ju pochovať do cintorína vedľa kostola, lebo to je posvätné miesto, takže ju zostali pochovali na miesto, kde vedeli, že bol kláštor. Tu nachádzame viaceré hroby takých ľudí, ktorí boli defektní vzrastom alebo inak.

Rád by som sa tu s vami o histórii tohto záhadného miesta rozprával ešte dlho, no rozlúčim sa, lebo toto mesto má toho naozaj z histórie a zaujímavosti oveľa viac, a nás všetko ešte len čaká. Bolo mi ctou, pán Mosný.

A my iba úctivo dodávame – nám tiež bolo veľkou ctou...

(ela)

Prvý na svete zostrojil zrkadlo na vyšetrovanie nosných dutín

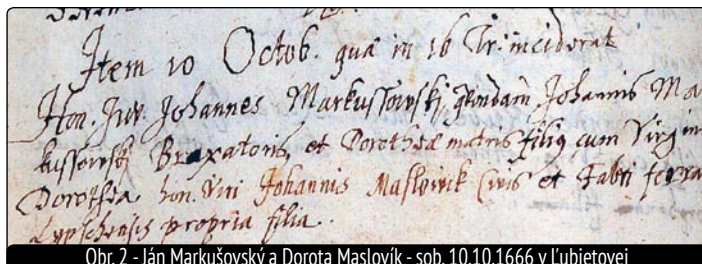
SLOVENSKÁ LUPČA - Nenarodil sa síce v Slovenskej Lupči, ale jeho otec a ďalší predkovia áno. Ba tí najstarší pochádzali z neďalekej Ľubietovej. Ľudovít Markušovský bol v 19. storočí veľkou ozdobou lekárstva a lekárskej vedy bývalého Uhorska. Hoci bol po oboch rodičoch Slovák a k svojmu pôvodu sa vždy hlásil, prisvojili si ho Maďari. Sú po ňom pomenované nemocnice, vysoké školy a ulice, no u nás sa o ňom nevedelo takmer nič. Až pred dvanástimi rokmi ho pre Slovákov svojimi pútavými článkami takpovediac odklíal publicista, funkcionár Matice slovenskej a môj dobrý priateľ Jozef Schwarz. Skôr, ako si o Ľudovítovi Markušovskom povieme podrobnejšie, vráťme sa o štyri storočia späť, odkedy sú známi jeho prví predkovia (obr. 1).

Obr. 1 - Ľudovít Markušovský

Najstaršími písomne doloženými predkami Ľudovíta Markušovského boli jeho štyrikrát prastarí rodičia, Ľubietovský mestský pivovarník Ján Markušovský a Dorota. Ján sa narodil niekedy na prelome 16. a 17. storočia, Dorota okolo roku 1610. Manželia žili v Ľubietovej, kde sa im približne v roku 1632 narodil syn Ján, potom dcéra Dorota, ktorá však zomrela v mladom veku. Keď 25.10.1644 zomrel Ján Markušovský starší, vdova Dorota sa opäť vydala. V januári 1646 sa jej druhým manželom stal vdovec Ján Apiari, evanjelický rektor v Dubovej. Jeho starý otec, Samuel Apiarius-Čelenský, bol Ľubietovským evanjelickým farárom. Zomrel 25.11.1615. Jánov otec, taktiež Ján, bol evanjelickým diakonom v Dubovej.

Ľudovít Markušovský a jeho rod

Obr. 2 - Ján Markušovský a Dorota Maslovíková - sob. 10.10.1666 v Ľubietovej

Obr. 3 - Michal Dávid a Juliana Markušovská - sob. 2.2.1783 v Slov. Lupči

Vzal si dcéru Ľupčianskeho senátora

Ako už bolo povedané, Ján Markušovský mladší sa narodil približne v roku 1632 v Ľubietovej. Dňa 10.10.1666 sa oženil, keď si v Ľubietovej zobral za manželku Dorotu, narodenú okolo roku 1640 v Slovenskej Lupči, dcéru kováča Jána Maslovíka a Zofie (obr. 2). Manželia spočiatku žili v Ľubietovej, kde sa im 10.3.1668 narodil syn Samuel. Potom sa rodina presťahovala do Slovenskej Lupče, kde sa im narodilo viacero detí, medzi nimi aj syn Matej, pokračovateľ rodu. Ján Markušovský mladší zomrel 14.1.1704 vo veku 72 rokov, jeho manželka Dorota,

rodená Maslovíková, skonala už skôr, a to 10.11.1691 vo veku 51 rokov. Matej Markušovský sa narodil približne roku 1683 v Slovenskej Lupči v rodine Jána Markušovského a Doroty Maslovíkovej. Dňa 3.11.1709 sa oženil, keď si za manželku zobral Katarínu, dcéru zemana Jána Jasenského a Anny Černákovovej, narodenú okolo roku 1688. Ján Jasenský bol dlhé roky slovenskoľupčianskym senátorom a niekoľkokrát aj richtárom.

Zakladatelia rodu Dávidovcov

Manželia Matej a Katarína mali viacero detí, medzi nimi aj synov Jána a Samuela, pokračovateľa rodu M. Manželkou Jána, narodeného

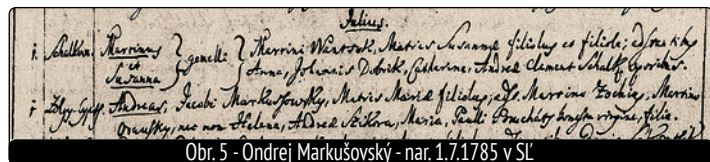
16.4.1713, bola Mária Kochulová, narodená 2.9.1724 v Radvani. Ján a Mária mali viacero detí a medzi nimi aj dcéru Julianu, narodenú 7.12.1764. Juliana sa dňa 2.2.1783 vydala za obuvníka Michala Dávida, narodeného 24.7.1758 v Bátovciach (obr. 3). Michal a Juliana boli zakladateľmi slovenskoľupčianskeho rodu Dávidovcov. Na doplnenie tejto časti treba povedať, že Matej Markušovský zomrel 23.11.1735 vo veku 52 rokov. Jeho manželka Katarína, rodená Jasenská, skonala 10.6.1742 vo veku 54 rokov. Samuel Markušovský, pokračovateľ rodu, sa narodil 18.7.1711 v Slovenskej Lupči v rodine Mateja Markušovského a Kataríny Jasenskej. Dňa 15.5.1735 sa oženil, keď si za manželku zobral Zuzanu, narodenú 9.1.1714, dcéru slovenskoľupčianskeho senátora Mateja Draka a Zuzany Berianovej. Keď 26.3.1742 Zuzana zomrela, vdovec Samuel sa znovu oženil. Jeho druhou manželkou sa 3.6.1742 stala Dorota, narodená približne v roku 1719, dcéra Jána Liptaja a Anny.

Porodili „štúrovca“, aj spisovateľa

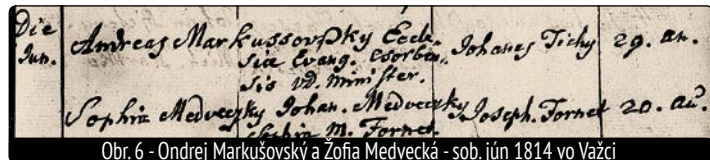
Manželia mali jedenásť detí, medzi nimi aj synov Imricha a Jakuba, pokračovateľa rodu. Imrich, narodený 30.5.1750, sa dňa 24.1.1774 oženil, keď si za manželku zobral Zuzanu, narodenú 28.4.1751, dcéru slovenskoľupčianskeho meštana Imricha Technovského a Anny Faltányovej. Imrich Markušovský a Zuzana Technovská boli mojimi štyrikrát prastarými rodičmi. Na doplnenie, Samuel Markušovský zomrel 17.7.1765, jeho manželka Dorota, rodená Liptajová, skonala 26.9.1793 vo veku 74 rokov. Jakub Markušovský, pokračovateľ rodu, sa narodil 14.7.1755 v Slovenskej Lupči v rodine Samuela Markušovského a Doroty Liptajovej. Dňa 16.1.1780 sa oženil, keď si za manželku zobral Máriu, narodenú 24.11.1759, dcéru slovenskoľupčianskeho richtára Ondreja Bobáka a Anny Králikovej. Manželia mali viacero detí, medzi nimi synov Jakuba, Samuela a Ondreja, pokračovateľa rodu, no a tiež aj dcéru Rebeku. Rebeka bola matkou štúrovca a ponického notára Gabriela Balkoviča, Jakub mal vnučku Máriu Markušovskú, ktorá bola matkou spisovateľa Samuela Cambela-Kosorkina (obr. 4).

Obr. 4 - hrob Samuela Cambela-Kosorkina a jeho rodiny

Obr. 5 – Ondrej Markušovský - nar. 1.7.1785 v ŠL

Obr. 6 – Ondrej Markušovský a Zofia Medvecká - sob. jún 1814 vo Važci

Obľúbený profesor M. R. Štefánika

Vnuk Samuela, taktiež Samuel Markušovský, bol profesorom a neskôr rektorom evanjelického lýcea v Bratislave. Vyučoval históriu a bol autorom životopisu Mateja Bela. Ako triedny profesor bol najväčším obľúbencom študenta Milana Rastislava Štefánika. Jakub Markušovský starší zomrel 15.2.1841. Jeho manželka Mária,

Odvážil sa viesť matriku v slovenčine

Ondrej najskôr váhal, pretože si nebol celkom istý, či dokáže byť dôstojným nástupcom Jozefa Forneta. Jozef Fornet bol totiž medzi ľuďmi veľmi obľúbený, bol autorom náboženských a filozofických spisov, venoval sa aj národopisu a prírodným vedám, ba so spoločníkmi dokonca doloval pod Kriváňom zlatú rudu,

Obr. 7 – Ondrej Ludovít Markušovský - nar. 25.4.1815 v Štrbe

rodená Bobáková, skonala už oveľa skôr, a to 9.1.1814. Ondrej Markušovský, pokračovateľ rodu, sa narodil 1.7.1785 v Slovenskej Lupči v rodine Jakuba Markušovského a Márie Bobákovej (obr. 5). Po základnej a strednej škole študoval teológiu. Po skončení štúdia bol vysvätený za evanjelického farára a nastúpil na miesto kaplána v Lipťovskom Mikuláši. Keď 2.5.1811 zomrel v podtatranskej Štrbe tamjší ev. farár Jozef Fornet, prišli za Ondrejom predstavitelia štrbskej ev. cirkvi s ponukou, aby prišiel na voľnené miesto.

z ktorej potom na štrbskej fare ryžoval zlato. Ondrej Markušovský napokon ponuku prijal a od konca mája 1811 sa Štrba stala jeho novým domovom. V júni 1814 sa oženil, keď si vo Važci zobral za manželku Žofiu, dcéru važeckého ev. farára Jána Medveckého a Žofie Fornetovej, narodenú 10.3.1794 (obr. 6). Ján Medvecký pochádzal z Krupiny, jeho manželka Žofia bola dcérou už spomínaného Jozefa Forneta. Ondrej a Žofia mali šesť detí, z toho štyroch synov a dve dcéry. Ondrej Markušovský bol národne uvedomelým človekom, v jeho rodine sa hovorilo po slovensky, ba

v dobovej slovenčine písal aj matriku, čo bolo v tých časoch nielen ojedinelé, ale najmä odvážne. Zomrel 12.6.1837. Jeho manželka Žofia, rodená Medvecká, skonala 30.4.1858 pri dcére Hermíne v Jelšave.

Chirurg vo Viedni a člen Uhorskej akadémie vied

No, a na záver sa dostávame k Ludovítovi, hlavnej postave nášho rozprávania. Narodil sa ako Ondrej Ludovít 25.4.1815 v Štrbe v rodine Ondreja Markušovského a Žofie Medveckej (obr. 7). Základné vzdelanie dostal vo svojom rodisku, gymnaziálne roky prežil v Rožňave a v Kežmarku. Potom začal študovať právo v Bratislave. Toto štúdium však prerušil, pretože ho zaujímalo lekárstvo. Práve lekárstvo študoval od roku 1834 v Pešti a v roku 1844 získal titul MUDr. V rokoch 1844 – 46 pôsobil na chirurgickom ústave Viedenskej univerzity, od roku

Obr. 8 - pamätná tabuľa v Štrbe

akadémie vied a čestným profesorom lekárske fakúlt oboch uhorských univerzít. Azda najznámejším však bol najmä tým, že ako prvý na svete zostrojil zrkadlo na vyšetrovanie nosných dutín, aké sa v modernej podobe používa ešte aj dnes. Ludovít Markušovský sa okolo roku 1856 oženil, a to so Žofiou, narodenou v roku 1837 vo Vaserešezgu (v dnešnom Maďarsku), dcérou šľachtika Ludovíta Kissa a Márie Mesárošovej. Ako veno dostala Žofia od rodičov kaštieľ, v ktorom potom manželka žila. Keď sa Ludovítovi s pribúdajúcim vekom zhoršoval zdravotný stav, začiatkom roku 1893 odišiel za lepším podnebím do Opatije v dnešnom Chorvátsku. Tam však už 21. apríla zomrel a následne bol pochovaný v rodisku jeho manželky.

* * *

Ludovít Markušovský na svoj pôvod nikdy nezabudol. Často si písal s bratom, v listoch vyslovoval obavy o osud Slovákov v časoch maďarizačného útlaku, ktorý považoval za neľudský a nespravodlivý. Veľkou sumou peňazí prispel na opravu evanjelickej fary a školy v Štrbe. Od roku 2013 zdobí jeho rodný dom (faru) pamätná tabuľa (obr. 8).

Jano Balkovic 2024
Foto: archív autora

Zabavili seba aj publikum

SLOVENSKÁ LUPČA/DONOVÁLY - V sobotu 9. marca, pod záštitou organizátorov a správcov útulne pod Kečkou, ktorými sú obyvatelia Slovenskej Lupče Maťo Tatarka a Viktória Košanová, sa už po treťkrát konalo zaujímavé podujatie Kečka Kap 2024. Išlo o lyžiarsku súťaž na drevených lyžiach bez hrán s retro-viazaním, a ako sa patrí, dobovým oblečením.

V poradi už tretí ročník museli organizátori pre nedostatok snehu presunúť z útulne pod Kečkou na Donovaly. Napriek tomu súťaž ovládla dobrá nálada a zábava. A naše

lupčianske farby, okrem samotných organizátorov a ich malej „vzorky“ Janíka Tatarku, hájil v kategórii veteránov aj Michal Majer a Ľubomír Tatarka mladší. Všetci traja sa umiestnili na víťazných priečkach. Treba ešte dodať, že na trať sa tohto roku postavilo odvážne viac ako dvadsať pretekárov, ktorí napriek neprajnosti počasia a, úprimne povedané, nulových podmienok na ozajstné lyžovanie „po starom“, spravili na svahu nemožné a vskutku vtipným slalomom bez hrán dokázali zabaviť publikum na výbornú. Klobúk dolu.

(ela) Foto: archív kk

Zvernica Ľupčianskeho hradu

SLOVENSKÁ LUPČA - Už od svojho vzniku mal hrad charakter kráľovského hradu, ktorý panovníci využívali počas poľovačiek vo svojom revíri tzv. Zvolenského lesa, bohatom na zver. Postupne, ako sa na konci 13. a v priebehu 14. storočia zahusťovalo osídlenie Zvolenskej kotliny a západnej časti Horehronského podolia, sa výrazne zmenšoval aj rozsah tohto kráľovského revíru a v okolí kráľovských hradov (okrem Ľupče aj v okolí Zvolena, Vigláša či Muráňa) sa utvárali menšie zvernice.

V prípade Ľupče sa zvernica posunula na východnú hranicu panstva, od ktorej siahala až na územie Gemera a Muránskeho panstva. Toto územie na Horehroní východne od Brezna bolo pomerne málo osídlené, a preto sa príslahlé lesy Nízkych Tatier a Slovenského rudohoria javili ako ideálne miesto na kráľovský poľovný revír.

Veľkolepý revír

Územie tohto revíru určujú dve sídla kráľovských poľovníkov a strážcov lesov revíru s rovnakým názvom *Tiergarten* (v preklade zvernica), ktoré sa vyvinuli na oboch stranách tohto lesa. V gemerskej časti revíru, na území Muránskeho panstva, sa táto osada, neskôr dosídlená valašským obyvateľstvom, transformovala na sídlo Telgárt. Na opačnej strane lesa v Ľupčianskej časti revíru vzniklo sídlo rovnakého názvu, ktoré však neskôr zaniklo, resp. splynulo s dedinou Valaská. Prvýkrát je toto sídlo písomne doložené v roku 1424 pod menom *Togarth*. Neskôr, v priebehu 15. a začiatkom 16. sto-

Pohľad z okna hradnej kaplnky na územie s rybníkmi známe pod choťárskymi ná...rienom

ročia, vystupuje pod názvami *Ther-guth*, *Thergarth*, *Thergorth* či *Tiergarten*. O význame zvernice svedčí aj znázornenie tohto poľovného revíru na Lazarovej mape Uhorska, vyhotovenej na začiatku 16. storočia. Ide o jediné pomenovanie označujúce pohorie či lesnú oblasť na celej mape.

Zvernica aj tri rybníky

Na konci stredoveku a na začiatku raného novoveku poľovný revír stratil svoje opodstatnenie. Hrad sa dostal do súkromných rúk, a hoci

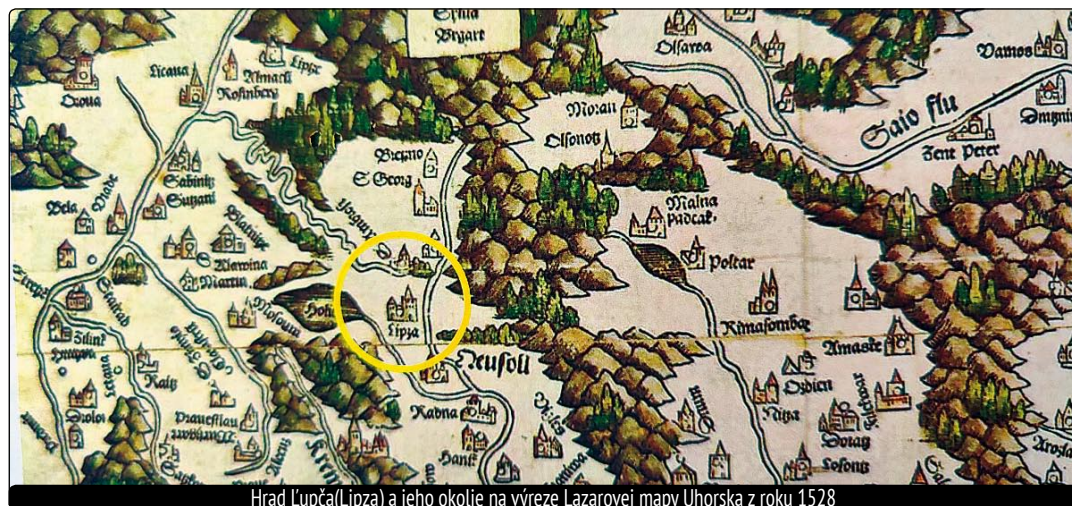
sa nakoľko vrátil aj do rúk panovníkov, tí sa už na hrade nezdržovali a hrad na účely poľovníckej rezidencie nevyužívali. Pravdepodobne v čase, keď bol hrad v súkromnej držbe, vznikla rozsahom menšia zvernica (*hortum ferarum*) v bezprostrednej blízkosti hradu. Súčasťou tejto príslahlej ohradenej zvernice boli aj tri rybníky. Urbár z roku 1663 ukladal obyvateľom mesta Ľupča povinnosť budovať a udržiavať násyp a drevenú palisádu (plot), ktorou bolo územie zvernice ohradené. Obyvatelia Poník museli za udržiavanie plotov

zvernice ročne zaplatiť 100 zlatých, ktoré odvádzali v čase sviatku sv. Jána (24. jún).

Dodnes plní svoj pôvodný účel

V tomto čase žili v obore hlavne jelene, ale aj iné zvieratá. Podľa inventáru z roku 1670 bolo v obore 9 starých jeleňov, 1 mladý jeleň a 36 divých sŕn. Na početné aktivity v oblasti poľovníctva na Ľupčianskom panstve poukazuje zaevidovanie 29 poľovníckych sietí (*retia Venatoria*) na hrade v inventári z roku 1672. V čase komorskej správy hradu zvernica úplne stratila svoj význam a zanikla. Dnes pripomínajú bývalú hradnú zverniciu choťárne názvy Zverien a Za Zverienom. No aj v súčasnosti sa v blízkosti hradu nachádzajú relikty starých rybníkov a v ich blízkosti sa rozprestiera súkromná zvernica s lesnou zverou a vodným vtáctvom. Vďaka aktivitám rodiny Moravčíkovcov lokalita aj v súčasnej dobe plní svoj pôvodný účel a patrí medzi najnavštevovanejšie miesta miestnych obyvateľov a turistov, ktorí do našej malebnej obce vždy radi zavítajú.

Zdroj: HOMOLA, Vladimír – TOMEČEK, Oto: Hrad Ľupča, Klenot Pohronia vo svetle vekov. Podbrezová: TBB, 2017, s. 368

Hrad Ľupča (Lipca) a jeho okolie na výreze Lazarovej mapy Uhorska z roku 1528

Prejdite do lepšie platenej práce

BEZ
NOČNEJ
ZMENY

+ 1 000 € NÁSTUPNÝ BONUS

na pozíciu

Elektromechanik

Montážnik - zámočník

Zvárač

Plat od 1 200 €

Plat od 1 100 €

Plat od 1 300 €

Miesto výkonu práce: Banská Bystrica

VÝVOJ
Martin
PRÍRODOVÝCH SPECIÁLISŤ

Člen skupiny

MSM GROUP

KTO SME?

MSM GROUP je priemyselno-technologická spoločnosť, ktorá zjednotila tradičné firmy s dlhou históriou v obrannom a civilnom priemysle. Od roku 2015 je jej súčasťou aj závod VÝVOJ Martin. Orientuje sa na vývoj a výrobu špeciálnych kontajnerov pre potreby ozbrojených síl, radarových alebo mobilných veží leteckého riadenia.

AKÉ BENEFITY VÁS ČAKAJÚ?

- Nástupný bonus 1 000 Eur
- 2 dni voľna navyše – „sick days“
- Voliteľné benefity – wellness, šport, kultúra
- Multisport karta
- Príspevok na dopravu
- Interný náborový príspevok
- Skvelé firemné akcie, teambuilding, športový deň, vianočný večierok
- Možnosť odborného rastu

Nástup možný IHNED
Bez nutnosti zasielať životopis

Kontaktujte nás: 0902 822 777 / kariera@vyvoj.sk

www.dolepsejprace.sk

Spomienka

„Hoci sme ťa stratili, tvoj duch žije dlho po tom, čo si preč...“
Uplynulo už 5 rokov, čo nás navždy opustil manžel, otec, starý otec a prastarý otec

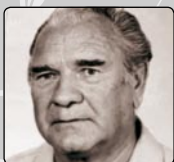

Cyril Laštiak

S láskou na neho spomínajú manželka Mária, syn Róbert a Marian s rodinami.

Spomienka

„Hoci si odišiel, niet ťa medzi nami, v našich srdciach ostávaš a vždy budeš s nami ...“

Čoskoro uplynie už 10 rokov, čo nás navždy opustil náš drahý manžel, otec, starý otec a prastarý otec

Slavomír Palúch

S láskou spomína manželka Mária a ostatná smútiaca rodina.

POĎAKOVANIE

Naša Katka Budajová...

Prížmúrim oči a cítim príjemné teplo, cvakanie krosien a chuť teplého mlieka. Áno, to si pre mňa, Katka, Ty...

Ale také veci si chlapi nehovoria predsa. Pestúnka... aké krásne slovo a koľko nehy a lásky v sebe ukrýva. Ale ty si nebola pestúnka iba pre mňa, ale pre nás všetkých, ktorí sme

poznali Tvoju nekonečnú láskavosť. Keď sme prišli do Domu Remesiel a v peci praskal oheň a varil sa čaj. Miliómy malých drobností, za ktoré sme sa Ti nikdy nepoďakovali. Bola si veselý človek, ktorý sa rád smial a my spolu s tebou. Bola si múdra a všímavá, omnoho múdrejšia než si mnohí mysleli, že si.

Tak aspoň takto oneskorene moje veľké ďakujem.

Matúš Jančura

Opustili nás

Za uplynulé mesiace sme sa rozlúčili s týmito obyvateľmi Slovenskej Lupy:

Ing. Bohumír Kolesár	vo veku 69 rokov
Ing. Igor Majeský	vo veku 81 rokov
Viera Kaliská	vo veku 86 rokov
Ján Ertl	vo veku 69 rokov
Juraj Potančok	vo veku 91 rokov
Alžbeta Majerová	vo veku 91 rokov
Anna Majerová	vo veku 69 rokov
Ján Pinka	vo veku 72 rokov
Alžbeta Katarína Budajová	vo veku 75 rokov
Mária Valentková	vo veku 85 rokov
Pavel Miškoci	vo veku 72 rokov
Mária Gondová	vo veku 79 rokov
Anton Fekeč	vo veku 87 rokov

„Kto žije v srdciach svojich milých, nie je mŕtvy, je len vzdialený...“

Úprimnú sústrasť.

Ocenenie reštaurátorov oslávili na spoločnom stretnutí

SLOVENSKÁ LUPČA - Už sú to takmer dva roky, čo bol pôvodný stredoveký oltár Očisťovania Panny Márie (Spev Simeona) zreštaurovaný a vrátený na pôvodné miesto – na hrad Lupča. Za jeho obnovou stáli majstri Dušan Hagara a Jozef Dorica. Úspešne realizovaný projekt si všimla aj slovenská Komora reštaurátorov. Tá dvojicu odborníkov vyzdvihla a udelila im prestížnu Cenu profesora Karla Veselého za rok 2023.

Reštaurátori a partneri projektu pri spoločnom stretnutí

Pri tejto príležitosti sa ocenení reštaurátori, zástupcovia Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici, starosta obce Slovenská Lupča, kastelán hradu Lupča a ďalší partneri zišli na neformálnom stretnutí, aby v priateľskej atmosfére oslávili tento úspech. „Reštaurátorom patrí gratulácia k oceneniu a poďakovanie za spoluprácu, do ktorej sme ich prizvali

pôvodný oltár v depozitoch práve tejto inštitúcie.

Zvýšil návštevnosť

Riaditeľ múzea priznal, že na začiatku bola potrebná odvaha, pretože išlo o veľmi náročný projekt. Ale aj za pomoci Fondu na podporu umenia, obce Slovenská Lupča, spoločnosti Grand Power a Železiarní

sme oltár slávnostne odhalili. Dnes zhodnocuje priestory a teší všetkých hostí, ktorí na hrad zavítajú. Mimoriadne pozitívne vnímam skutočnosť, že aj vďaka obnovenému oltáru stúpla návštevnosť hradu. A o to všetkým ide – potešiť návštevníkov a ponúknuť im zasa niečo nové, aby kultúrne pamiatky, v tomto prípade hrad Lupča, vyhľadávali,“ pokračoval M. Pecník.

Spolupráca bude pokračovať

Riaditeľ Stredoslovenského múzea vyzdvihol i dlhodobú spoluprácu s vedením Železiarní Podbrezová a obce Slovenská Lupča. Pripomenul, že múzeum má viaceré zbierkové predmety uložené práve na hrade Lupča. „Pri obnove oltára sme úzko spolupracovali a budeme aj pri ďalších projektoch. Hrad Lupča vnímam ako prirodzeného partnera. Ja, ako človek pohybujúci sa nielen vo verejnej sfére, ale i v komunálnej a čiastočne aj obchodnej, musím vysoko oceniť, že Železiarne Podbrezová a obec Slovenská Lupča zohrávajú prístupom k hradu veľmi významnú spoločenskú úlohu, za čo im patrí obdiv a poďakovanie,“ uzavrel riaditeľ múzea.

Vladimír Homola
Foto: archív autora

Zreštaurovaný oltár v kaplnke hradu Lupča

pri spoločnom projekte Stredoslovenského múzea a hradu Lupča. Podarilo sa nám vrátiť na pôvodné miesto unikátny artefakt, akým oltár bezpochyby je,“ povedal Marcel Pecník, riaditeľ Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici. Pripomenul, že pred obnovou bol

Podbrezová sa podarilo obnovu úspešne realizovať. Železiarne sa podieľali najmä na prvotnom reštaurátorskom výskume, od ktorého sa mohli majstri odraziť do ďalšej práce, a ďalší partneri financovali projekt záchrany oltára. „Výsledkom úsilia bola krásna oslava, keď

Otvorenie sezóny 2024 na hrade Lupča

od 1. marca

Komentované prehliadky Horného hradu sa konajú počas všetkých víkendov a sviatkov od 10:00 do 15:00 (posledný vstup) v hodinových intervaloch.

Individuálne prehliadky Dolného hradu sú možné každý deň, okrem pondelka v čase od 10:00 do 15:00.

Skupiny nad 10 osôb prosíme o nahlásenie vopred.

INFO:
+ 421 (0) 48 418 74 29, +421 911 580 164
referent@hradlupca.sk, WWW.HRADLUPCA.SK

Informovanosť a prevencia môže zachrániť deti

SLOVENSKÁ LUPČA – Téma boja proti drogovým závislostiam je aktuálnou témou nepretržite. Prevencia je naozaj nutná, a to zvlášť, keď ide o deti, ktoré sú veľmi často obeť závislosti. Najmä vďaka ich nízkemu povedomiu. Preto je jeho zvyšovanie spolu s informovanosťou aktuálne vždy. A práve besedami na školách vedú kompetentní urobiť veľa dobrej práce.

Aj v Základnej škole Sama Cambela si problematiku v podaní Petry Koppovej z poradne zdravia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sldom v Banskej Bystrici vypočuli naši ôsmaci. Tematické okruhy besedy im objasnili základné pojmy ako droga, závislosť, abstinencia, nelátkové závislosti, formy pomoci závislým ľuďom, zákony súvisiace s drogovou problematikou. Súčasťou besedy bolo aj to, že si žiaci mohli vyskúšať okuliare simulujúce opitnosť.

Robili prieskum

Hlavným zámerom odborných besied je totiž zdôrazňovanie prevencie v drogovnej problematike, zvyšovanie povedomia a informovanosti o legálnych a nelegálnych drogách prostredníctvom cieľených aktivít. Vzhľadom na preukázateľné závažné dopady drogových závislostí, ale aj experimentálneho užívania drog na fyzické a psychické zdravie človeka, je nevyhnutné venovať tejto oblasti neustále zvýšenú pozornosť. Preto nie je na škodu v tejto súvislosti sledovať aj údaje z oblasti legálnych a nelegálnych drog užívaných na Slovensku, ktoré prináša Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ÚVZ SR) v prieskume nazvanom Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov Slovenskej republiky. Prieskum bol realizovaný formou dotazníkov v priebehu roka 2022 na respondentoch z celého územia Slovenskej republiky. Výskumnú vzorku tvorilo spolu 3 764 respondentov, z toho bolo 1 882 žien a 1 882 mužov.

Fajčí sa menej

Výsledky zrealizovaného prieskumu priniesli poznatky aj z oblasti konzumácie alkoholických

kých nápojov, fajčenia a užívania nelegálnych návykových látok. Pre zaujímavosť uvedieme, že pri konzumácii alkoholických nápojov prieskum ukázal frekvenciu konzumácie každý deň v prípade piva u 7,5 %, frekvenciu konzumácie vína každý deň u 2,6 %, frekvenciu konzumácie destilátov každý deň/obdeň u 1,3 % a frekvenciu konzumácie miešaných nápojov každý deň/obdeň u 0,5 % zo všetkých opýtaných respondentov. V problematike fajčenia sa na základe výskumu ukázalo, že počet nefajčiarov sa znížil: v roku 2019 bol podiel respondentov – nefajčiarov 70,7 %, v roku 2022 to bolo 66,3 % nefajčiarov. Z oblasti nelegálnych návykových látok uviedlo 5,1 % respondentov, že za posledný rok užilo nejakú drogu. Pritom najčastejšie užívanou drogou bola marihuana, za ňou nasledovali extáza, pervitín a kokain.

„Je potrebné zdôrazňovať vážne zdravotné riziká a dopady drog na človeka, jeho rodinu a okolie, ako aj na celú spoločnosť. Zvýšenú pozornosť v zmysle cieľených preventívnych aktivít je vhodné venovať dospievajúcim a mladým ľuďom z hľadiska citlivého vekového obdobia a z toho vyplývajúcich väčších rizík,“ uviedla Petra Koppová.

Varovanie lekára

O hrozbách, ktoré ohrozujú naše deti a ktoré sú im často nenápadne podsúvané v rámci voľného predaja v automatoch obchodných centier ako obyčajný zberateľský predmet, informoval na sociálnej sieti aj známy psychiater Michal Patarák: „Jeden môj pacient mi priniesol vzorku hexahydrokanabiforolu (HHC-P), ktorý má podobnú štruktúru ako tetrahydrokanabiforol (THC-P), a je pravdepodobné, že ide o jeden z najsilnejších kanabinoidov.“ Upozornil, že už nejakú dobu sa nachádzali na našom trhu

v automatoch, ktoré sú pridružené k väčším obchodným centrá, kde si ich môžu kúpiť aj deti a mladiství. „Chcem varovať pred touto nebezpečnou substanciou, o ktorej vieme strašne málo na to, aby sme vedeli predpokladať jej účinky na organizmus. Pacienti, ktorí to užili a s ktorými som sa stretol, to považujú za nesmierne silný kanabinoid.“ O šírenie tejto informácie ho vraj požiadal pacient, ktorý je už z najhoršieho von a mal po užití HHC-P klinicky závažnú manickú epizódu. „Prekáža mu - ako to musí prekážať každému rozumnému človeku - že sa to dá bez problémov kúpiť a že tí, čo to predávajú, obchádzajú zákon tým, že je to „zberateľský predmet, ktorý nie je určený na konzumáciu,“ dodáva lekár a apeluje aj na rodičov: „Iný pacient v adolescentnom veku sa od užitia HHC-P lieči na panickú poruchu. HHC-P znamená možnosť ťažkej intoxikácie a indukcie psychickej poruchy, okrem iného.“

Dostali sa k tomu deti

Vedieť o podobných hrozbách číhajúcich v automatoch nestrážených obchodných centier by mali nielen rodičia, školy, okoloidúci a obchodníci, ale aj polícia. Tá v Banskobystrickom kraji zaistila za posledné mesiace tri automaty s výrobkami s obsahom HHC, prípadne HHC-P, a to v troch rôznych obchodných centrách priamo v Banskej Bystrici. Reagovala tak na podnety, podľa ktorých sa v nich k výrobkom s obsahom látky podobnej THC v marihuane vedeli dostať aj deti. Stačilo, ak použili občiansky preukaz iného človeka. Išlo o automaty v Europa SC, SC Point a Tesco. „Vo všetkých prípadoch smerovali výrobky na expertízu a polícia koná pre podozrenie z drogových trestných činností, pričom žiadne obvinenie zatiaľ nepadlo,“ potvrdila vtedy banskobystrická krajská policajná hovorkyňa Mária Faltániová. Situáciu komplikuje skutočnosť, že na Slovensku nejde v prípade HHC a HHC-P o látky, ktoré sú mimo zákon. Ministerstvo zdravotníctva pred časom reagovalo, že obe látky sa ocitnú na zozname omamných a psychotropných látok v rámci pripravovanej novely.

Spracovala (ela)
Foto: archív ZŠ

Vyskúšajte, možno viete správnu odpoveď

SLOVENSKÁ LUPČA – Niektorí naši mladí študenti sa v rámci štúdia venujú prírode, jej faune i flóre, pričom dôraz kladú na jej ochranu. Aj preto nám jedna z nich, Daniela Balážová, vyšla v ústrety a na našu prosbu nám do redakcie zaslala pár otázok. Trúfnete si na ne odpovedať? Správne odpovede nám posielajte na mailovú adresu zvesti@slovenskalupca.sk. Výhercu vyžrebujeme a odmeníme.

Viete o tom, že v okolí našej obce na lúčach, ale aj v lesoch rastú orchidey? Aj keď majú oveľa menšie kvietky ako tie pestované za oknom, sú nádherné a veľmi zaujímavé. Zaujímavý a záhadný je aj ich život, pretože sú veľmi citlivé na prostredie, a aby mohli vyrásť, tak ich podzemky potrebujú pomoc „spriatelenej“ húb.

Otázka č. 1: Uhádnite, koľko druhov orchideí rastie v okolí Slovenskej Lupče.

- a) menej ako 10
- b) 13
- c) viac ako 20

Otázka č. 2: Ktorá z týchto orchideí kvitne na jar ako prvá?

- a) vstavač bledý
- b) črievčovník papučkový
- c) prilbovka biela

Otázka č. 3: Skúste uhádnuť ako sa volá orchidea na fotografii, ktorá pri Slovenskej Lupči rastie a ktorej kvet napodobňuje určitý druh hmyzu.

Lyžiarsky výcvik

SLOVENSKÁ LUPČA/TÁLE - Na lyžiarskom výcviku sa každoročne zúčastňujú žiaci štvrtého a siedmeho ročníka. V dňoch 24. až 30. januára 2024 ho absolvovali, tak ako každý rok, v lyžiarskom stredisku Tále, kde sú výborné podmienky pre všetky skupiny lyžiarov.

Ich rozdelenie bolo podľa schopností a zručností v lyžovaní do štyroch skupín. Nelyžiarci začínali úplnými základmi na miernom svahu

a postupne skúšali jazdu na vleku. Pokroky bolo vidno každý deň. Lyžiarci mali počas celého týždňa možnosť formou cvičení zdokonaľovať svoje lyžiarske schopnosti na všetkých typoch zjazdoviek. Najšikovnejší z nich si mohli posledný deň zalyžovať aj na náročnejšom svahu v lyžiarskom stredisku Mýto pod Ďumbierom. Ďakujeme vedeniu ZŠ za takúto príležitosť a všetkým deťom za snahu i vzorné správanie.

Jana Krížová
Foto: autor

V súťaži Hviezdoslavov Kubín zaujali porotu

SLOVENSKÁ LUPČA/BANSKÁ BYSTRICA - V prvej polovici februára sa na Základnej škole Pieninská v Banskej Bystrici konalo Okresné kolo 70. ročníka Hviezdoslavovho Kubína. Aj Základná škola Sama Cambela zo Slovenskej Lupče mala v tejto súťaži svoje zastúpenie.

Táto celoštátna postupová súťaž a prehliadka v umeleckom prednese poézie a prózy v tvorbe recitačných kolektívov a divadiel poézie detí, mládeže a dospelých – Hviezdoslavov Kubín – sa koná už po sedemdesiatykrát a právom oslavuje jubileum. Svojím zameraním oslavuje slobodné umenie a ponúka mu priestor na neustály rast, a to najmä v podobe žiakov. Vyhlasovateľom, odborným garantom a hlavným finančným partnerom je Národné osvetové centrum z poverenia Ministerstva kultúry SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Hlavným organizátorom celoštátneho kola je Mestské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne. Tohtoročné celoštát-

ne kolo 70. ročníka Hviezdoslavovho Kubína sa bude konať 18. – 22. 6. 2024 v Mestskom kultúrnom stredisku v Dolnom Kubíne.

Postúpili do regionálneho kola

V prvej kategórii súťaže, ktorou je umelecký prednes poézie, naše lupčianske farby reprezentoval Peter Pobeška z 2. A triedy

a v próze súťažil Michal Komora z 4. B triedy. V druhej kategórii v poézii to bola Lea Frčová z 5. A triedy a v próze Ella Turošiková z 5. B triedy. V tretej kategórii v poézii Lujza Filipková z 9. B triedy a v próze Tereza Roskošová z 9. B triedy. Napriek silnej konkurencii dvaja z nich, Michal Komora zo 4. B a Tereza Roskošová z 9. B, svojím talentom zaujali

porotu a podarilo sa im postúpiť do regionálneho kola. Srdečne im blahozeláme. Všetci súťažiaci si odniesli vzácnu skúsenosť v prednese svojej recitácie.

Formuje kultúru národa

Hviezdoslavov Kubín pôvodne vznikol so zámerom zdokonaľiť výslovnosť v slovenskom jazyku, postupne sa však pretváral, pre-pájal sa s inými druhmi umenia a nadobúdal súčasnú podobu. Je vrcholným podujatím, ktoré vytvára a formuje kultúru slovenského národa. Vznikol v roku 1954, ročne jeho jednotlivými kolami prejdú tisíce recitátorov a za sedemdesiat rokov sa na ňom zúčastnili státisíce recitátorov. Medzi významné osobnosti patria Július Satinský, Milan Lasica, Ľubo Roman, Karol Horák, Soňa Behulová-Müllerová, Lucia Hurajová, Milan Ondřík, Jaroslava Čajková, Anka Rakovská, Maja Danadová, Slávka Daubnerová, Veronika Mészárosová a iní.

Spracovala (ela)
Foto: archív ZŠ

Fašiangy, Turíce, Veľká noc príde, kto nemá kožúška...

SLOVENSKÁ LUPČA – Tradičné fašiangové hody, zábava a, ako sa hovorí, poriadne „veselie“, opäť neobišlo počas sviatkov ani obyvateľov našej obce. Tá už tradične usporiadala 10. februára Fašiangovú zabíjačku s bohatým programom.

Fašiangy sú obdobím od Troch kráľov do Popolcovej stredy, ktorá pripadá tohto roku na 14. februára. Zábava, bláznivé masky, sladké pokušenia, všetko znamená jediné – blížiaci sa pôst. A zvyky boli rôzne. Niekde sa pražila praženica, na ktorú bola pozvaná celá dedina. Pamätníci tvrdia, že tak to bolo i u nás. Mládenci týždeň pred zábavou chodili po dedine a pozývali dievčatá, ale aj starších. Pri tejto obchádzke nezabudli pobrať vajčeka a slaninu. Praženicu pripravovala richtárka, potom sa začínala zábava, na ktorej boli aj pražené

nára, handrára, či medveďa alebo kozy. V ruke držali ražen alebo šablu. Muži v maskách žobrli, kradli, predstierali prácu, za ktorú sa dožadovali odmeny, ale aj tancovali. Ich úlohou bolo zabaviť dedičanov. Vysmievali sa z vydaja chytivosti, lenivosti, hlúposti, pýchy a „spanštenosti“. Mohli si dovoliť to, čo by si inokedy neboli dovolili. Strašili deti, nahaňali a štipali

na chodúloch, debnári krútili nad hlavami obrúčkami a podobne.

Pôst, ktorého dátum je pohyblivý, pretože sa ráta podľa lunárneho kalendára a pripadá na 40-ty deň pred Veľkou nocou, ukončí všetky zábavy, a svet sa vráti opäť do starých kolaj. Na poslednej fašiangovej zábave sa preto predvážalo symbolické pochovávanie basy, komický parodi-

zujúce skutočný pohreb. Dôvodom bol zákaz zábav počas nasledujúceho pôstu, a tak prezlečení sa za náreku prítomných lúčili s basou a vynášali ju von. Prísny pôst bol zavedený koncom 4. storočia kresťanskou cirkvou. Človeku mal pomôcť nájsť cestu k duchovným hodnotám.

(ela)

Foto: archív ou

šišky, karamel, závin či huspenina. Inde bolo zvykom robiť pálenku – u nás sa vraj varilo tzv. „muchovú“, aby vraj muchy cez leto neštípali. Všetko sa odnieslo na priadky, kde dievčatá pripravili pohostenie.

Dovoľovali si to, čo inak nemohli

Po dedinách chodievali v sprievode mladí muži preoblečení do masiek žobraka, stareny, komi-

ženy, tancovali s nimi, dokonca ich váľali po zemi. Aj v mestečkách prebiehali oslavy, i keď v trošku pozmenenej podobe. Robili ich remeselnícke cechy. Väčšinou sa konali v dome majstra, pretože tu sa vitali noví tovariši. Zvykli sa z nich stávať učni. Museli však uspieť v skúškach - kúpanie v studenej a teplej vode alebo nosenie na žrdi. Jednotlivé cechy robili sprievody a snažili sa byť čo najlepšie. Mlynári behali

Rodičovská rada pri ZŠ Sama Čambela Slovenská Lupča

Rodičovský Ples

SPONZORI

René Kováčik	Mária Majerová – Syry
Alfa Bio s.r.o.	Martina Balková – Poslankyňa Slovenská Lupča
Andrea Bérešová	Marianna Šefčíková
Auto Bleeder – Michal Snopko	Masáže – Michaela Giertlová
Banskobystrický geopark	Matej Mazár – hodina bežkovania
BOUNCE PARK 17	MBPix – Michal Berák
Café Pub Keiko – Martin Matiaš	Mníchov dvor – Erika Lamperová
ČSOB Leasing a.s.	Nadácia Eriky Karovej
DFS Dratvárik	Pavel Kováč – starosta obce Lučatin
DFS Drienka	Návštevné centrum Slovenská Lupča
Elena Oravcová	Obecný podnik lesov, spol. s r.o. Slovenská Lupča
Elena Škarbová	Očná optika Peter Krippner
Evonik Fermas s.r.o.	OOČR Stredné Slovensko
FAIO Electric s.r.o.	Megabooks SK
Financie Sokolová – kompletne finančné poradenstvo	VIMAR
Grand Power s.r.o.	Obalotava a.s.
Hladlovský – Mliečna farma	SLOS s.r.o.
Home-Let – Textil Slovenská Lupča	Penzión Grajciar
Hostinec Trábel	Obec Slovenská Lupča
Iris Ident s.r.o.	Kaviareň Sladký život
Janka Slaná	Pavel MALEC s.r.o. – Kúpeľné obľátky
Jazyková škola SPEAK, spol.s.r.o.	Tenisové centrum Slovenská Lupča
Jaromír Dubšík – JD service	THERMIT s.r.o.
JS VINO	Ing. Jana Križová
Kaderníctvo – Beáta Slobodníková	Pedikúra BAMI Slovenská Lupča
Kvetinárstvo ML – Milena Hláčiková	VONSCH spol. s r.o. Brezno
LION CAR s.r.o.	Woodcote Group a.s.
Lupčianske Kovožavody s.r.o.	ZEMO Moravčík s.r.o.
Magdaléna Jančurová	Zuzana Lamperová
Marcel Pecník – poslanec mesta Banská Bystrica	Fresh Horehronie
Potraviny s Dušou Slovenská Lupča	Veronika Kurjanová
Advik s.r.o.	Hrad Lupča

ĎAKUJEME

3. februára 2024

Pridaná hodnota, alebo „O troch grošoch“ v DFS Dratvárik

SLOVENSKÁ LUPČA - Milí naši spoluobčania, priaznivci, priatelia i náhodní čitatelia. Žijeme v príliš pretechnizovanej dobe, ktorá nás všetkých doslova valcuje. Dosiahli sme nesmierny pokrok, no začíname vidieť aj jeho nepriaznivý vplyv, a to hlavne na deti a dospievajúcu mládež. Dnes už ťažko nájdeme človeka, ktorý by nemal mobilný telefón, alebo rodinu, v ktorej by nebol počítač či notebook, a hlavne za týmito zariadeniami trávimy denne nejaký ten čas úplne zbytočne. Preto je pre nás dnes už pomaly prekvapujúce, že sú rodičia, deti a mládež, ktorí sú ochotní venovať svoj voľný čas folklórnemu súboru. Ešte prekvapujúcejšie je, že ľudia, ktorí súbor vedú pracujú preň od jeho začiatku za tzv. vaticanskú menu. Samozrejme, všetka naša snaha by bola úplne v inej rovine, ak by nás nepodporovala naša obec a nemali by sme šťastie na sponzorov, ktorými sú hlavne naši blízki príbuzní a známi.

Túto pomoc si hlboko vážime a s radosťou šírimy dobré meno súboru a obce Slovenská Lupča všade tam, kam vedú naše umelecké kroky. V tomto duchu sme v DFS Dratvárik aj minulý rok naplnili svoje poslanie - prostredníctvom detí šíriť a v povedomí súčasníkov naďalej uchovávať ľudovú tradíciu nášho rodného kraja.

Betlehemci 2023

Festivaly, televízia aj rádio

Podarilo sa nám, aspoň z nášho pohľadu, neskutočné veci. Zúčastnili sme sa na regionálnej súťažnej prehliadke choreografií detských folklórnych kolektívov v Banskej Bystrici, kde sme získali strieborné pásmo. Boli sme súčasťou výborného programu počas medzinárodného krajanského festivalu v Dulovciach, i festivalu v Starom Tekove pod názvom „Tekov tančuje a spieva“. Počas Radvanského jarmoku sme predstavili krásny, a dovoľm si tvrdiť bezchybný ho-

dinový program. V októbri sa nám podarilo nahráť v poradí už tretie profilové CD súboru. Ku koncu roka sme koledovali v programe RTVS „Hrajte, že mi hrajte“ v Banskej Bystrici a mohli ste nás počuť aj počas Štedrého večera v Rádiu Regina Stred. Okrem toho sme s úctou i skromnosťou uviedli do života nový CD nosič u nás v Miestnom kultúrnom dome.

Spevom a tancom spájali

Okrem týchto výraznejších minuloročných úspechov sme v roku

2023 niekoľkokrát potešili aj našich starších občanov v Domove dôchodcov, ktorý pravidelne navštevujeme nielen vo fašiangovom období, ale aj na MDŽ či v októbri, ktorý je mesiacom úcty k starším, ale aj pred Vianocami. Fašiangovali sme doma v banskobystrickej Sásovej a zábavu sme pripravili aj na našom Harmatanci. Stavali sme máj v blízkej obci Brusno. Tancovali a spievali sme na banickom dni v Ľubietovej. V našej obci sme vytvorili príležitosť na stretnutie občanov - príslušníkov oboch vierovyznaní podujatím „Nedeľa

VATRA ZVRCHOVANOSTI 2023

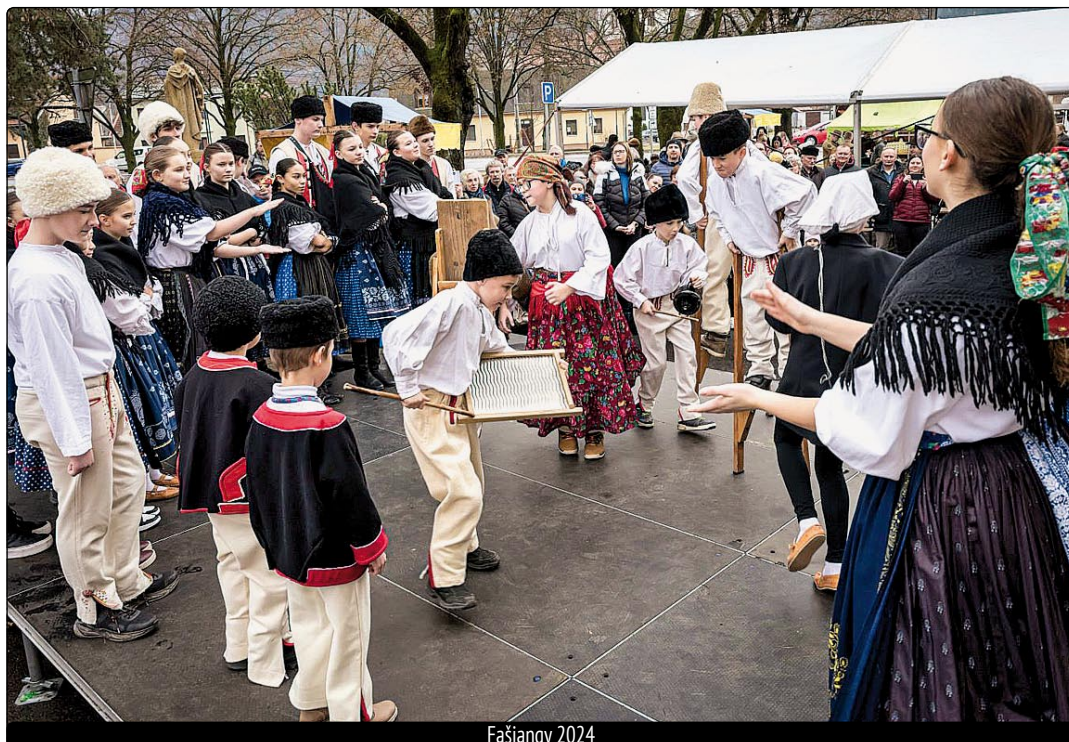

Súťaž choreografií BB 2023

► Cantáte“. Doma ste nás mohli vidieť aj pri príležitosti pálenia Vät-ry zvrchovanosti SR. Vianočných vystúpení bolo viac. Začali sme v Telgarte vystúpením v prvú adventnú nedeľu. Potom sme potešili všetkých, ktorí prijali pozvanie do nášho katolíckeho chrámu Najsvätejšej trojice, a samozrejme, chlapci zo súboru neporušili tradíciu a navštívili všetkých ľudí dobrej vôle, ktorí ich prijali ako Betlehemcov.

Bilancujú s pridanou hodnotou

Tento akýsi odpočet našej milnuročnej súborovej činnosti má snahu byť chápaný ako „daňové priznanie“, keďže bez finančnej podpory obce by sa nám bolo pracovalo oveľa ťažšie. Darované prostriedky a celoročnú podporu sme zúčtovali a bilancujeme s pridanou hodnotou. Presne ako v rozprávke o Troch grošoch. To, čo sme dostali do daru v podobe lásky k tradičnému slovenskému

Fašiangy 2024

Nahrávanie KAPURA HRAD január 2024

Starý Tekov 2023

Festival Dulovce 2023

folklórnemu bohatstvu, rovnako ako aj to, čo sa v súbore všetci doterajší i súčasní vedúci snažime robiť, je len o vracaní, požičovaní a obyčajnom žití. Deťom v súbore nejde o slávu, vrcholové výkony či úspechy v súťažiach. Je to pre ne strhujúca a podmanivá aktivita, pri ktorej sa naplno môžu prejavíť ich pohybové, muzikantské či spevácke schopnosti. Učia sa životu v kolektíve, ale aj disciplíne, a učia sa aj to, čo je každému národu na svete najbližšie a najcennejšie - jeho vlastné ľudové tradície. Lebo je to jednoducho v nás.

„Všetko, čo robíme, je iba kvapka v mori, ale keby sme to nerobili, tá kvapka by tam chýbala...“

Stanislava Čiamporová
za vedenie DFS Dratvárik
Foto: Ľubomír Holko

Klzska sa korčuliari dočkali

SLOVENSKÁ LUPČA - Po takmer ročnom čakani sa 10. januára konečne podarilo naplniť túžbu veľkých aj malých korčuliarov za korčuľovať si v Slovenskej Ľupči. Príprava klzska trvá niekoľko dní, a najmä noci a skorých rán, keď sa po výdatných zálievkach hadicou podarí docieľiť dostatočne pevnú a hrubú súvislú vrstvu ľadu na ploche klzska. Keď zima a mrazy prajú, premieňa sa antukový kurt na miesto zimného športu pre celé rodiny, deti, mládež či partičky kamarátov.

V januári sa korčuľovalo dokopy dvanásť dní, počas ktorých sme večer čo večer ľadovú plochu nanovo očistili od nakorčuľovaného snehu a niekoľkokrát poliali. Prevetrala nás aj snehová

nádierka, ktorú sme pre malých žiakov základnej školy museli čo najrýchlejšie hneď z rána poctivo odhádzať, aby si tak z chuti zakorčuľovali v rámci korčuľarskeho výcviku.

Nemôžeme byť spokojnejší

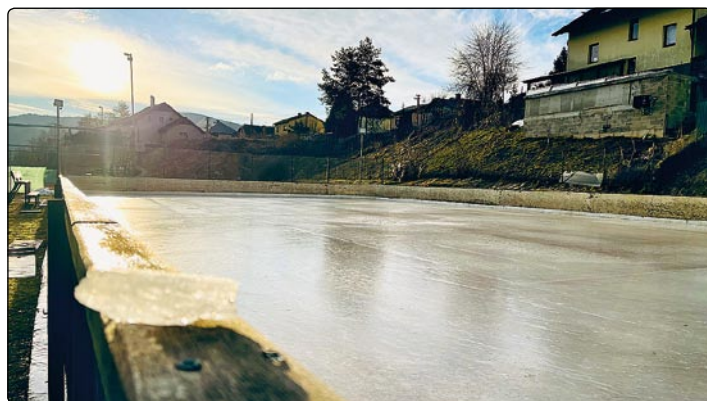
Prevažne v poobedných hodinách a aj počas dvoch víkendov sa klzska premieňalo na miesto spoločenského života u nás v Ľup-

či. Šťastné a usmiate deti, debaty otekov a mamičiek, hrdé pohľady starých rodičov, či niekoľko dohodnutých rande a nahratých reels-iek na sociálne siete... A nesmieme zabudnúť ani na jeden veľký hokejový súboj mladých hokejistov z mládežníckeho hokejového klubu. V skratke zhrnuté - nemôžeme byť spokojnejší, robíme to s radosťou a vášňou, všetka tá práca sa oplatí a stojí za to všetko vyššie spomenuté. Nesmieme však zabudnúť vyzdvihnúť finančnú pomoc od obce Slovenská Ľupča, ktorá svojou dotáciou prispieva na časť nákladov prípravy, chodu a údržby ľadovej plochy.

Ďakujeme a tešíme sa nabudúce ☺.

Tenisové centrum (ps)

Foto: archív Tenisové centrum

Mladí strelci úspešne v súťaži

SLOVENSKÁ LUPČA - Prvý februárový deň sa traja žiaci našej Základnej školy Sama Cambela zúčastnili v Banskej Bystrici súťaže v strelbe zo vzduchovej pušky jednotlivcov žiakov základných škôl a osemročných gymnázií. A boli naozaj výborní.

Podľa informácií súťažného portálu Školský šport súťaží sa so zlamovacou vzduchovou puškou kalibru 4,5 mm s otvorenými mieridlami v polohe ľah na vzdialenosť 10 metrov na puškový terč pre mládež. Pred súťažou majú súťažiaci pätnásť minút na prípravu, počas ktorej môžu vystreliť neobmedzený počet nástrel-

ných výstrelkov. Po uplynutí času na prípravu po povel riadiaceho streľby „Súťaž – štart“ súťažiaci strieľajú 30 súťažných výstrelkov v čase štyridsiatich minút. Maximálny počet výstrelkov do jedného terča je 5, na majstrovstvách SR 2 výstrelky. Treba povedať, že súťaže sa zúčastnilo sedem škôl z okresu Banská Bystrica. A aké miesto si v konkurencii presne dvadsaťjeden strelcov vystriedali naši chlapci? 1. miesto – Jakub Sereďy (9. A), 3. miesto – Tomáš Houška (8. A), 4. miesto – Ivan Sýkora (6. B). Strelcom srdečne gratulujeme k ich úspechu.

(ela)

Foto: archív ZŠ